

SITUATION

S

T

H

L

M

#207

NOVEMBER 2014
ÅRGÅNG 19

PRIS: 50 kronor
SÄLJAREN ERHÅLLER HÄLFTEN

**LOTTIE
KNUTSON**

DÖDSBUD SOM YRKE

**PRATA
OM DET**

DANSMONOPOL

**ULF
LUNDELL**

*"Jag är oerhört
konfunderad över
människor som inte
tar reda på vad det
ska bli för väder."*

ALEXANDRA DAHLSTRÖM EN TALANDE TRÖJA JOSEFIN BERNHARDSSON ZELDA DYKE HARD

NALEN

**ENGMANS
KAPELL**

LÖR 15/11

BAHAMAS

LÖR 29/11

ÁSGEIR

SÖN 30/11

LILY & MADELEINE

TOR 4/12

THE ONCE

LÖR 11/4

REGERINGSGATAN 74. MER INFO OCH BILJETTER PÅ

WWW.NALEN.COM 2014

NOVEMBER

#207
Omslag:
Joel Nilsson

JOEL NILSSON

18 OM NÅN SÄGER ATT MAN KAN BEFINNA SIG PÅ TVÅ STÄLLEN SAMTIDIGT, HUR KAN MAN LÅTA BLI ATT VARA FASCINERAD?

Ulf Lundell är "oerhört fascinerad av kvantfysik och Higgspartiklar". Just för att det är någonting nära man inte kan förstå

26 DET ÄR SÅ KLART JÄTTE-JOBBIGT VARJE GÅNG

Läkaren Katarina Bilén lämnar dödsbud mellan fem och tio gånger varje år

KATARINA BILÉN

FREDRIK RYDMAN

38 DET KAN BLI LITE FÖR SNYGGT, MED GEOMETRI, FORMER OCH DYNAMIK

Koreografen Fredrik "Benke" Rydman om nya föreställningen *Stop. Play. Rewind. The Monopoly Game*

12 Lottie Knutson

Under skrivandet av *Nödros* beslutade hon att bryta upp från sin trygghet

14 Prata om det

Samtalsserierna, debatterna, panelsamtalen och poddradion som spelas in eller anordnas inför publik är många. Stockholmarnas behov av att samtala, mötas och lyssna tycks vara närmast omätligt

32 T-shirt – en talande tröja

Reporter Jan Lindström ber folk brösta sig och berätta om trycket på sin T-shirt

60 Svepet

Alexandra Dahlström, ICE, Dyke Hard, Full of Keys, Antirasistiska film dagar, Klas Isaksson, Zeld, tre hiphopbiografier, Brilljant med mera

7 Josefin Bernhardsson

"Kvinnor förväntas behålla kontroll", avhandling om att genusnormer styr alkoholdrickandet

8 Gata fram och tillbaka

Trappsteg, fimpar, pelargoner och ekot av *Fänrik Ståls sägner* vid Jutas backe

10 Maria Hagström

När pms:en kom på besök

11 Situation Waldersten

44 Stolt

Bob Dagerman

46 Min plats

Niklas Rönning säljer Situation Sthlm vid Coop Forum i Enköping

49 Mina drömmar

Pekka Jokinen ville bli pilot

50 Med egna ord

Försäljarnas sidor

59 Korsord

68 Brilljant

Schackstormästaren Pia Cramling sätter allt på ett bräde

70 Läsaren

T-shirtar, s. 32.

NOBETTIN 1907

Perspektiv på november

Den 14 november 1879 publiceras författaren August Strindbergs roman *Röda rummet*. Och 6 november två år senare, 1881, höll August Palm ett tal på hotell Stockholm i Malmö som anses vara det första socialistiska anförandet i Sverige. Dessutom gav The Beatles ut *The White Album* 22 november, på dagen fem år efter att president John F. Kennedy mördats i Dallas.

Det är alltså i november det händer.

Dock – ingen av de här händelserna kan egentligen anses ha särskilt mycket med Situation Sthlm och det här numret att göra. Inte i ett snävare perspektiv. Men tar man ett

steg tillbaka och beskådar dem med filosofen och konstläraren Norman Raebens utmejslade öga så kan det absolut gå att hänga ett halsband runt halsen och en fåpåls med ett ditsytt peacemärke över axlarna på det.

JAG STÄLLDE ALDRIG frågan, så det är naturligtvis ren spekulering från min sida – men det skulle inte alls förvåna mig om Ulf Lundell med exakt datum kan ange när han för första gången hörde *The White Album* med The Beatles. Att han dessförinnan kommit att påverkas i sin samhällssyn av att August Palm en gång höll det där talet, att han redan då läst *Röda rummet* och att mordet på John F. Kennedy lämnat

ett släpande eko och en förnimmelse av att det som kanske kunde ha blivit inte någonsin blev.

Så allt hör ihop. Egentligen.

DÖDEN SOM KULTURELL företeelse är synlig i november. Halloweentraditionen. Ljusen på gravarna. Men det faller också på någons lott att vara den som meddelar en anhörig om döden. Vi har pratat med tre av dem som har det som en del av sin yrkesroll.

När Lottie Knutson skrev sin bok kom hon fram till insikten att hon behövde förändra sitt eget liv, karva loss lite av sin egen trygghet. Så hon sa upp sig från jobbet på Fritidsresor.

Samtalsserier, debatter, panelsamtal och poddradio spelas in eller

anordnas inför publik. Att vara där samtalet sker är en del av exklusiviteten. Vikten av det personliga mötet har ökat. Till förmån för ett annat samtalsklimat än det i sociala medier.

Reporter Jan Lindström gick ut på gatorna i stan och stannade passerande människor och frågade dem om trycken på deras T-shirtar, vad de betydde, vad de ville säga med dem och varför de bär dem.

Så kan det tilldraga sig. I november.

Ulf Stolt
chefredaktör
& ansvarig utgivare
ulf@situationsthlm.se

Situationister "Träffar personer med berättelser"

Susanne Lindblom

GÖR: Jobbar på Västerås Stadsmission, som distribuerar Situation Sthlm till försäljare där. **"MIN FRÄMSTA ROLL** här är att vara kvinnofridsansvarig. Som kvinna är man extra utsatt i den

miljön man lever i som hemlös. En del behöver hjälp till skyddat boende, ibland får de akut bo några nätter på hotell. Det skulle behövas fler kvinnoboen i Västerås, särskilt för kvinnor som missbrukar.

Jag är samtalsterapeut, och även om mitt fokus är på kvinnorna så pratar och jobbar jag med de män som kommer hit också. Och jag står bakom disken och säljer kaffe, mat och Situation Sthlm. Jag är diakon i botten och har alltid känt att jag vill hjälpa människor att hitta egna redskap för förändring. Alla har en förmåga att gå vidare."

Jonas Svensson

GÖR: Timvikarierar som samordnare i Situation Sthlms sociala verksamhet. **"JAG HÖRDE TALAS** om Situation Sthlm första gången för 14, 15 år sen när jag flyttade till Stockholm.

Jag köpte tidningen och läste den då. Sen flyttade jag till Göteborg och Malmö, reste runt lite, bodde i Köpenhamn, Barcelona, Amsterdam, Oslo. Söderut hade vi en husbil, i Oslo ockuperade vi ett hus.

Jag flyttade till Stockholm igen då jag var jävligt trött på Malmö samtidigt som min sambo kom in på en utbildning. Plus att jag gillar Stockholm. När jag skrev in mig på Arbetsförmedlingen såg jag att Situation Sthlm sökte timvikarier, jag blev skitglad och sökte direkt.

Jag trivs jättebra. Träffar personer med berättelser som kunde bli en roman."

Ahmad Yadegari

GÖR: Säljer Situation Sthlm. **"JAG HAR SÅLT** tidningen i nio år. Det var en som sålde här som berättade för mig att man kunde sälja tidningen.

Första åren stod jag på Hötorget. Nu på morgnarna säljer jag några timmar vid Mariatorget och sen i Svedmyra vid Ica Kvantum.

Jag är född i Iran, när jag bodde där studerade jag, sen bodde jag två år i Dubai där jag jobbade i en klädaffär. Sen kom jag till Sverige.

Det jag tycker bäst om är kontakten med kunderna, prata lite, få veta lite saker om dem, och de får veta lite om mig.

Jag har fått en ring av min frus far med ett ingraverat citat ur Koranen på. Den ska bringa mig tur."

ALLA MÄNNISKOR ÄR OLIKA. Så enkelt är det. Vi har lärt oss det under de 19 år Situation Sthlm sålts på gatorna i Stockholm. Vissa har säljet i sig, andra lär sig snabbt, några måste jobba lite hårdare. När vissa väljer att skrika ut sin frustration och ilska väljer andra att skriva av sig i tidningen. Några gör både och.

Situation Sthlm erbjuder hjälp till självhjälp

genom meningsfull sysselsättning med tidningsförsäljningen utifrån varje individs villkor. Utöver möjligheten att tjäna egna pengar erbjuder vi också juridisk hjälp och stöd i kontakten med bland annat myndigheter.

När du köper Situation Sthlm ger du säljaren inte bara reda pengar utan mycket, mycket mera. Tack.

Situation Sthlm ges ut av Situation Sthlm AB. Tidningen är fackligt, partipolitiskt och religiöst obunden och kommer ut sista onsdagen i månaden 12 gånger om året.

Situation Sthlm AB ägs i lika delar av chefredaktör Ulf Stolt, Rainbow Sweden samt Ideella föreningen Situation Sthlm.

Aktiebolaget delar inte ut vinst till aktieägarna, allt eventuellt överskott återinvesteras i verksamheten.

STYRELSEN
SITUATION STHLM:
Ulf Stolt

Hans Larsson (ordförande)

Peter Söderlund

Den sociala verksamheten är en ideell förening. Försäljarna är hemlösa eller före detta hemlösa. Alla försäljare skriver under ett avtal, får en id-bricka med foto och en försäljningsplats.

Den sociala verksamheten består bland annat av distribution av tidningen, försäljarcafé, skrivarverkstad, försäljarblogg, datarum och juridisk rådgivning.

Värdegrund Situation Sthlm:
• är en gatutidning
• skapar debatt och opinion om hemlöshet och utsatthet
• erbjuder hemlösa människor sysselsättning
• verkar för yttrandefrihet

Målgrupp:
Situation Sthlm är en lågtröskelverksamhet som riktar sig till hemlösa, f.d. hemlösa och socialt utsatta människor. Många ur målgruppen har missbruksproblem och/eller är drabbade av psykisk ohälsa.

Syftet med tidningsförsäljningen, utöver den inkomst den genererar, är att skapa en struktur i tillvaron, stimulera till minskat missbruk och genom verksamheten få hjälp och stöd.

Verksamheten erbjuder också timanställning, arbetsträning, OSA-placering, skrivarverkstad, datorstöd, motiverande samtal, juridisk rådgivning och diverse aktiviteter.

Personer som inte omfattas av det sociala stödet som samhället erbjuder eller inte har några etablerade kontakter inom tex. socialtjänst, kriminalvård eller psykiatri skrivs inte in som försäljare av Situation Sthlm.

Syftet med Situation Sthlms verksamhet är rehabilitering med arbete som metod. Vår målgrupp

består av de personer vars stöd från Situation Sthlm kompletteras av samhällets insatser.

REDAKTION
Chefredaktör & ansvarig utgivare
Ulf Stolt
ulf@situationsthlm.se
08-545 953 90

Reporter
Maria Hagström
maria@situationsthlm.se

Consigliere
Jan Lindström

Art Director
Jesper Weithz

Webbredaktör
David Bogerius

Redaktionsråd
David Bogerius, Gerd Eriksson, Alexandra Sundqvist

Korrektur
Hanna Hård

Medverkande skribenter
Henrik Emilson

Medverkande fotografer & illustratörer
Marc Femenia, Martina Holmberg, Anna-Karin Nilsson, Joel Nilsson, Magnus Sandberg, Jesper Waldersten

För signerat material svarar redaktionen. Redaktionen ansvarar ej för insänt icke beställt material.

Hemsida
www.situationsthlm.se

E-post
red@situationsthlm.se

Tryck
V-Tab 2014

Räckvidd
153 000 läsare
(Orvesto konsument 2014:2)

Upplaga
33 100 ex/mån (TS helår)
ISSN: 1400-4437

LEDNING & ADMINISTRATION
VD

Pia Stolt
pia@situationsthlm.se
08-545 953 87

Ekonomi
Lilian Dahlqvist
lilian@situationsthlm.se
08-545 953 86

Adress
Krukmakargatan 34A
118 51 Stockholm

Tel
08-545 953 91

Fax
08-668 79 09

Organisationsnummer
55 66 49-1071

Plusgiro/Bankgiro
pg. 25 59 89-6
bg. 5774-9327

SOCIAL VERKSAMHET
Verksamhetsansvarig
Jenny Lindroth
jenny@situationsthlm.se
08-545 953 88

Samordnare
Ingmari Olofsson
ingmari@situationsthlm.se
08-545 953 81

Mariah Jansvik
mariah@situationsthlm.se
08-545 953 81

Telefonnummer distribution
08-545 953 81

Öppettider
Måndag till fredag kl. 8-15
Lördag kl. 10-14

Plusgiro/Bankgiro
pg. 28 19 18-3
bg. 5357-3259

Insamlingskonto
90 19 19-1

Organisationsnummer
80 24 11-14 97

ANNONSERING & PRENUMERATION
Herman Sundgren
herman@situationsthlm.se
08-545 953 94

Carl Larsson
carl.larsson@mediakraft.se
tel. 070-147 50 29

Robert Wallner
robert.wallner@mediakraft.se
tel. 070-992 53 43

Privatprenumeration
12 nummer kostar 660 kronor

E-post
situationsthlm@pressdata.se

441 428
Tryckbak

I huvudet på läsarna "Folk brukar undra vad jag menar och det är det som är meningen"

Ett fan i Vigo, Spanien

Räddade just Situation Sthlm #195 från november 2013 ur påsen på väg till återvinning.

Brukar spara tidningen åt en kompis som emigrerade till Spanien. Han kan få en bunt när han hälsar på.

Så läste jag intervjun med Jenny Wilson och det uppstod en undring: fanns det en paroll i Paris som löd "Be realistic – demand the impossible"? Skulle kunna sätta en femma på att den som författade den talade franska och skrev på franska. Engelska Wikipedia och 3 609 andra Googleträffar föreslår den här varianten: "Soyez réalistes – demandez l'impossible".

Det händer alltför ofta att diverse företeelser i för oss exotiska länder får dras med engelska namn i svenskan, "Mexico City" för att bara ta ett exempel. Det är ju en översättning, varför inte go all the way och översätta till svenska? Eller köra med originalspråket?

Annars gillar jag förstås parollen. Har gjort en egen variant som går så här: "Allt genast – sen resten". Den gör sig bra på franska också: "Tout tout de suite – le reste ensuite".

Artikeln om gröna hissen gav mej en liten chock. Det sprängdes i Stigberget redan för ett år sen för nya Slussen? Jag som trodde att det fortfarande fattades ett miljötillstånd av någon sort.

Hittade en skum siffra där: "Den betjänade ett par tusen betalande passagerare om året." Med 365 arbetsdagar (misstänker att hamnarbetarna var igång även på söndagarna) blir det 8 passagerare om dagen, knappast troligt. Sen fanns en rimligare siffra i faktarutan: "Första året användes hissen av 245 911 trafikanter ..." = 673 hisspassagerare per dag.

Så läste jag om Persbrandt. Han berättar om sin moped, som var en Zündapp med 125-kubiksmotor. Där har han nog blandat ihop två hojar, en moppe har aldrig mer än 50 kubik, utom min farsas, som hade 60 och alltså var olaglig. Är hojen en 125-kubikare är den en lätt motorcykel, åtminstone enligt den tidens terminologi. Nu kan det heta nåt annat, men inte moped.

Vart vill jag komma med det här? Vet inte riktigt.

Kanske vill jag att ni ska få veta att ni har en läsare i Vigo, Spanien, också. Kan ni inte göra ett undantag och låta honom prenumerera? Och så ville jag förstås skylta med min hemsnickrade maximalparoll. Folk brukar undra vad jag menar och det är det som är meningen.

Samt påminna om att även siffror ska manustvättas och korrläsas, inte bara ord och bokstäver.

Hälsningar,

LASSE MORIN

SVAR Kul att vi når ända till Spanien.

Det går alldeles utmärkt att prenumerera på Situation Sthlm om man bor i Vigo i Spanien. Hör av dig till vår prenumerationstjänst Pressdata så hjälper de till med det.

Korrekturläsningen är ett evigt pågående arbete. Tror att vi vässat oss lite sedan nummer 195.

ULF STOLT,
CHEFRED & ANSV. UTG.
SITUATION STHLM

Jobbade på karman

För några dagar sedan så köpte jag Situation Stockholm #205 av en man på T-Centralen. Årligt talat var nog min främsta anledning att jobba på karman, känna att jag gjort något bra för någon annan.

Förmodligen så kom mitt överdrivna skyltande med tidningen ur den jakten efter karma. Jag riktigt vevade

med tidningen inne på Centralen efteråt. Tills jag ändå kom ikapp mig själv och insåg vilken undermånska jag inte hade blivit. Jag hade bara gjort det som jag hoppas att så många fler ska göra, köpt en fantastisk tidning.

Tack för den. Och speciellt tack till dig för din text om Riksgatan. Jag som sällan uppskattar miljöbeskrivningar blev riktigt berörd av din text, och det vill jag berätta, trots den prestationsångest jag får av att skriva till dig.

Den fick mig att be mina vänner att läsa er tidning och den fick mig att längta till nästa nummer.

Den fick mig, som student på Jakobsbergs folkhögskola, att tänka att det finns annat än Strindbergs

"Stockholm i fågelperspektiv" att inspireras av.

Att det går att skriva bra och gripande i nutid, för nutiden, för något bra.

Tack igen,

FRIDA SAMUELSSON

En av hundra saker

Jag vill så gärna berätta att jag läst någonstans att en av hundra saker man bör göra i sitt liv är bland annat att köpa Situation Sthlm för hundra kronor.

Jag gjorde det idag.

Min man gjorde det i somras, likaså vår son. Vi fortsätter naturligtvis att köpa tidningen då.

CATHRINE ANDERSSON, TÄBY

FRANK DANDY

We could go on and on about the benefits and technicalities of using Bamboo fibre to make garments, but let's just keep as simple as this. You have to try them and make up your own mind. We tried and then decided to make a whole line out of the stuff. Enough said.

Skriv till I huvudet på läsarna

Situation Sthlm, Krukmakargatan 34 A, 11851 Stockholm. Fax: 08-668 79 09. Mejl: red@situationsthlm.se. Skriv namn och postadress (om du har någon). Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera insänt material.

HUVUDSTAN

En dag för toaletten

TOATÄVLING Den 14 november lanserar WaterAid kampanjen "I Love Toa" för att uppmärksamma att 2,5 miljarder människor i världen saknar toalett. Ett gäng kändisar har fått designa var sin toalettstol som ett led i kampanjen. En av dem är artisten Miss Li.

– Vi tar vatten och sanitet för givna här i västvärlden. För oss är det otänkbart att vi skulle behöva göra våra behov i skogen och riskera att bli misshandlade, våldtagna eller mördade. Men det är en vardag för många människor och kan jag göra det minsta lilla för att uppmärksamma frågan gör jag gärna det.

Kändistoaletterna kommer att ställas ut i Skrapan mellan 14 och 23 november och då kan man också rösta på sin favorit. Varje sms-röst ger 10 kronor till WaterAid.

"I Love Toa"-kampanjen sammanfaller givetvis med världstoallett-dagen 19 november. Och när Miss Li får välja sin egen favorittoalett i Stockholm blir det den på restaurang Häktet.

– Där kan man kissa två stycken samtidigt i samma rum. Det gillar jag.

GERD ERIKSSON

Förra årets vinnarstol, designad av Weeping Willows sångare Magnus Carlsson.

"Som historien tydligt visar prioriterar de flesta människor sina egna intressen framför andras, oavsett om det beror på den mänskliga naturen eller deras uppfostran. Det betyder inte att de är dåliga, bara att de är mänskliga."

I nya boken *Tänk som ett freak* av Steven D. Levitt och Stephen J. Dubner försöker författarna – med exempel från lägenhetsaffärer och straffsparksläggningar – finna ett sätt att få människor att vilja dra åt samma håll.

Stockholm ska bli mer spontant

APP Det ska vara lätt att vara spontan i Stockholm. Det tycker skaparna bakom appen Spontano. Via den går det alltid snabbt att hitta något att göra i staden: en spelning, teater, standup, sport eller danskurs.

– Det är svårt att vara spontan i Stockholm, allt är så planerat. Men vi ser att människor vill vara spontana och vi vill göra nöjeslivet mer tillgängligt för dem, säger Ludvig

Linse som tillsammans med sin bror Oskar Linse sedan tidigare driver webbsidan spontano.se.

Deras nylanserade app hittar evenemang och aktiviteter som händer inom de närmsta 48 timmarna. Biljetter kan köpas via appen.

– Två klick och sen finns biljetten direkt i mobilen, säger Ludvig Linse.

Appen finns just nu till Iphone, men inom snar framtid även för android.

MARIA HAGSTRÖM

Vision och verklighet på Nacka konsthall

UTSTÄLLNING På sextioalet behövdes det nya bostäder i Stockholm och miljonprogram-mets områden växte fram i snabb takt. I utställningen "Programmen" har fotografen Jens Andersson dokumenterat bostadshusen i förorten med pocketkamera utan att förfula eller försköna. Och så har han letat fram originalritningarna och lagt över fotona för att ge en tankeställare om vision och verklighet.

Vad vill du säga med din utställning?

– Nu står vi inför en ny våg av bostadsprojekt. Och jag vill ställa frågan vad vi kan lära oss av bostadsbyggandet då eftersom många av de områdena blev segererade, säger Jens Andersson.

Utställningen "Programmen" finns i Nacka konsthall mellan 8 november i år och 11 januari 2015.

GERD ERIKSSON

Bowie och Carmen i Hallunda

UTSTÄLLNING Under november månad kan den som är operain-tresserad sjunka ner i en biofåtölj i Hallunda Folkets hus för att se direktsänd opera från Metropolitan i New York.

Den 1 november är det *Carmen* och 22 november *Barberaren i Sevilla*. Allt är textat på svenska.

– Senast vi visade *Carmen* var det otroligt mycket folk. Det finns greatest hits även i operavärlden, säger Lars Borg på Hallunda Folkets hus.

Den som vill veta allt om musikikonen David Bowie kan sitta kvar i samma biofåtölj för att se *David Bowie Is* 6 november.

Det är en inspelad version av den bejublade utställningen om honom från Victoria & Albert Museum i London. Där visas personliga saker varvade med lätttexter, scenkläder, dagboksan-teckningar och annat från David Bowies arkiv.

GERD ERIKSSON

ALKOHOL JOSEFIN BERNHARDSSON
OM GENUSNORMER FÖR DRICKANDE

"Kvinnor förväntas behålla kontroll"

GENUSNORMER STYR alkoholdrickandet. Det visar Josefin Bernhardssons avhandling i sociologi vid Stockholms universitet, som är baserad på ett stort antal intervjuer med män och kvinnor mellan 15 och 65 år.

– Kvinnor förväntas behålla kontroll och vara mer ansvarstagande. Det finns en större acceptans för att män förlorar kontrollen och de förväntas testa gränser, säger Josefin Bernhardsson.

Hon har däremot sett att det inte är lika accepterat för män att visa rädsla och oro i relation till drickande. Dessutom blir tonårstjejer oftare varnade för att inte dricka för mycket.

– Det finns kopplingar mellan unga kvinnors drickande och föreställningar om risk för sexuella övergrepp. Det gör att det finns ett skuldbeläggande på tjejer ifall nåt händer dem.

Mäns och kvinnors drickande förklaras och ursäktas på olika sätt.

– När man pratar om mäns dryckesbeteende som dåligt, då ursäktar man det med biologi och hormoner, som gör dem djuriska och bröliga. Kvinnors ansvarstagande förklaras främst utifrån moderskapet.

Vad sa de om barndom och föräldrars drickande?

– De pratade sällan om berusning hos föräldrarna, men kunde säga att pappa kunde bli rolig och pinsam, sjunga, dra skämt, vara den där ganska töntiga pappan. Men det finns inga såna berättelser om mammorna. De få gånger det fanns berättelser om berusade mammor beskrevs de i stället som äckliga eller dåliga.

Vilka likheter finns det mellan mäns och kvinnors drickande?

– Man dricker av ungefär samma anledning. Det som upplevs som positiva aspekter av drickandet är väldigt lika: sociala ändamål och avslappning. En annan sak som är lika är det stora tabut kring alkoholproblem.

MARIA HAGSTRÖM

Jutas Backe, 10.34–11.46

Drygt 70 trappsteg skiljer Birger Jarl från Fänrik Stål. General von Döbeln ligger begravd vid Johannes kyrka och hans seger vid Jutas gav gatan dess

namn. TEXT **ULF STOLT** FOTO **MAGNUS SANDBERG**

DET FÖRSTA FOTOGRAF Sandberg säger när vi tar trapporna upp efter att ha parkerat bilen om hörnet på Regeringsgatan, kanske inte helt enligt skyltarna, är: "Här har jag aldrig gått förut."

Ryggan mot Johannes kyrka. Där den i Johan Ludvig Runebergs *Fänrik Ståls sägner* odödliggjorda general Georg Carl von Döbeln ligger begravd och är den som gett namn åt backen. Eller kanske rättare sagt platsen Jutas i Österbotten där en mindre, men betydelsefull, strid i finska kriget 13 september 1808 utspelades. Där general von Döbeln lyckades vinna mot finländarna genom att krossa deras svaga högra

flank. När gatan fick sitt namn 1885 var det just det faktum att hans stoft vilar på kyrkogården som avgjorde namnvalet – de övriga förslagen Italgatan och Johannesgränd valdes bort.

Det låter som en lektion i gymnastik innanför de täckta fönstren på Brummerska skolan – grundad 1882. Vid porttelefonen en kamera. På marken vid bakdörren en undanstuvad lastpall. På ovensidan av elskåpet mitt emot har någon skrivit med en tuschpenna tidstypiskt rasistiskt klotter. Det sitter två svarta smideslyktor ovanför den första trappavsatsen.

Husen med udda nummer gula och äldre, mitt emot tyvärr nyare ful

arkitektur. Ett gäng – jag förmodar att de är från samma arbetsplats – kommer gående i trappan. En av dem stannar till och tänder en cigarett, han tar sedan de återstående trappstegen två och två för att hinna i kapp sina kamrater.

DET ÄR 33 trappsteg från Johannesgatan ner till det första ställe på väg nerför Brunkebergsåsen där det blir lite plan mark då Jutas backe korsar Regeringsgatan. Ett lågt bord står i skyltfönstret, till salu, på Brunkebergs möbelkonservering.

De allra flesta rör sig på Regeringsgatan, inte många personer går Jutas backe upp eller ner. Under

tiden vi är där ser och möter vi knappt tio personer som väljer den vägen.

Från Regeringsgatan till Birger Jarlsgatan är det 39 trappsteg, på hörnan en 7-Eleven. Sju gatlyktor i trappan, träd, en mindre plantering där trädet mitt i den har en gul prick målad en bit upp på stammen. Två bänkar står vända ner mot Birger Jarlsgatan med en papperskorg emellan. Det ligger sex fimpar under den ena bänken, två under den andra. Och uppe på en ensam balkong på tredje våningen i port nummer 1 hänger en svensk flagga, nedstucken i den mittersta av tre balkonglådor med, som det verkar, tämligen nyligt införskaffade pelargoner.

Det står 14 cyklar parkerade utmed fasaden mitt emot 7-Eleven. Två av dem har punktering.

På en skylt på en trädörr i trappan står det "Drakflygaren produktion" och till höger om dörren står sprejmålat bokstäverna TGB under varandra.

Utanför 7-Eleven blir två unga män stående. Den ena av dem tar upp sin telefon och kollar någonting, den andra av dem tänder en cigarett. De tittar sedan gemensamt på skärmen, vänder sig om, ser upp mot trapporna i Jutas backe, ser åt andra hållet, sedan upp mot trapporna igen. Precis när buss nummer 2 passerar stoppar han ner telefonen och de går sakta mot den första trappavsatsen. 🚫

MARIA HAGSTRÖM NÄR MIN MORMOR VAR LITEN TRODDE HON ATT HON SKULLE DÖ. INGEN HADE BERÄTTAT ATT KVINNOR BLÖDER

Pms:en var på besök. Jag kände dess närvaro i tunnelbanan. Allt var lite mörkare. Den viskade om människors ondska och orättvisor och den pekade på mannen mitt emot, han som slipper. Väste i mitt öra: Hata lite nu. Vissa månader är pms:en snällare, ibland sprider den deppighet: Gråt lite nu.

Sedan får man nästa besök tillsammans med en molande magsmärt. Jag hälsar välkommen och uppmanar den att ta mig fan inte synas, det har jag lärt mig under de 20 år vi mötts. Ungefär 240 gånger. Den ska liksom vara så hemlig. Och märks den ska jag skämmas. Men jag

sitter här och blöder, precis som 300 miljoner andra kvinnor i just denna stund. De flesta kvinnor får mens, men vi ska aldrig ha mens.

Metoder utvecklas för att minska risk för upptäckt. Men inte ens när mens ska synas får det synas – då är blodet blått. Hålla sig fräsch, det är viktigt. Mens ses på något sätt fortfarande som orent, även om vin inte längre blir surt i närvaron av menstruerande kvinna eller att hon får blommor att vissna och spädbarn att dö. Med tanke på de övernaturliga krafterna – mensen är mäktig. Men jag kände mig inte mäktig när den i tonåren rann på sidan av bindan eller när jag skurar offentligt toalettgolv

med en scarf efter att ha tappat menskoppen och pappret var slut. Och när jag googlar hittar jag många tjejer som dött av pinsamhet. Och det finns människor som har dött i världen, på grund av infektioner när de inte har haft råd med eller tillgång till bra mensskydd.

NÄR MIN MORMOR var liten trodde hon att hon skulle dö. Ingen hade berättat att kvinnor blöder. Hon använde trasor och bytte dem på utedasset. Mormor berättade för mig om en frimodig kvinna som på den tiden pratade öppet om mens som något naturligt. SOM NÅGOT NATURLIGT.

Och jag berättade för mormor om

mensaktivismen som växer fram. Om mensfilm, menskonstverk, mensserier och organisationen Mensen som vill att vi ska "Se rätt!". Mormor höjde på ögonbrynen: "Jaså? Bra att man pratar mer om det. Det är ju nåt man gör att vi alla finns till." Och om det hysch-hyschas bort, då får inte de stora problem – som pms och mens kan ge kvinnor världen över – den uppmärksamhet som behövs.

Om det ändå är någon som tycker att vi ska fortsätta att hyscha, då kan hen klippa ut nedanstående rad, kopiera upp den, klistra fast på sin badrumsspegel och varje morgon upprepa mantrat: Mens. Mens. Mens. Mens. Mens. NÅGOT NATURLIGT. 📢

ETT SÄTT ATT LEVA

SVENSK FOTOGRAFI FRÅN
CHRISTER STRÖMHOLM TILL IDAG

6.9 2014–15.2 2015

Bank of America
Merrill Lynch

modernamuseet.se

MODERNA MUSEET

Inte fan e chefen
rasist. Där är
en neger till exempel.

Efter tio år känner hon sig redo att skriva om tsunamin. Men i Lottie Knutsons bok *Nödros* är riskminimering och "processer" ur ett yrkesmässigt perspektiv större faror än bränder och översvämningar.

TEXT DAVID BOGERIUS FOTO MAGNUS SANDBERG

KRISMEDVETEN

Det hade naturligtvis gått att skriva en hel bok bara om tsunamin och allt som hände efteråt.

Lottie Knutson gick på ett par dygn från att ha varit en okänd informationsdirektör på Fritidsresor till att vara helgonförklarad landsmoder. Hon var den sanningssägande hjälten medan dåvarande utrikesminister Laila Freivalds framstod som inkompetent och arrogant.

– Jag hoppas att du inte bara har frågor om tsunamin, säger Lottie Knutson innan intervjun ens har hunnit börja.

Det kommer lite i förbifarten, men oavsett vad bokförlaget skriver om hennes författardebut *Nödros* så handlar den minst lika mycket om det hon kallar "lågintensiva kriser" som om hennes erfarenheter från katastrofer som tsunamin 2004, askmolnet 2010 och Gottrörakraschen 1991.

– Det är inte på nåt sätt så att jag föringrar tragedierna bakom bränder och sånt men ur ett yrkesperspektiv så brukar folk hålla ihop ganska bra i såna situationer. Ta stormen "Gudrun" som exempel, där alla hjälptes åt och kämpade i skogen. Det som däremot nöter ner oss i arbetslivet är utanförskap och mobbning. När du känner att du är övergiven och inte passar in knäcks du snabbare än när elden ska bekämpas med gemensamma krafter.

Lottie Knutson beskriver en arbetskultur som präglas av rädsla och politisk korrekthet, där drivkraften är att riskminimera och säga rätt saker på möten. När de som hon kallar "udda fåglar, vildhjärnor och nördar" sorteras bort så händer inte längre någonting.

– Jag hittade forskare som bekräftade att det går ut över kreativiteten och produktivi-

teten. Det blir mest bevakning i stället med en massa formulär som fylls i och mejl som skickas och så dyker det upp modeord som "processer" och "worklife balance". Men det måste finnas nån form av nytänkande så att allt inte bara görs om enligt protokoll och instruktioner, för då överlever inte företagen i nån bransch.

ATT SKRIVA NÖDROS gick oväntat lätt för Lottie Knutson. Takterna från bland annat Journalisthögskolan och ett år på Svenska

NÄR DU KÄNNER ATT DU ÄR ÖVERGIVEN OCH INTE PASSAR IN KNÄCKS DU SNABBARE ÄN NÄR ELDEN SKA BEKÄMPAS MED GEMENSAMMA KRAFTER.

Dagbladet fanns kvar, och hon lyckades hålla sig borta från de värsta flosklerna från näringslivet trots "15 år av Powerpoint- och vd-presentationer".

Helt fri från arbetsskador visade hon sig dock inte vara, då redaktören fick be henne skriva om flera så kallade bullet points, punktlister i Powerpoint, till vanlig text.

– Det som däremot blev jobbigt var att jag skulle vara tjänstledig under tiden som jag skrev boken, men i stället arbetade jag med en stor omorganisation på Fritidsresor. Den tog väldigt mycket tid och tvingade mig att sitta på kvällar och helger och skriva, vilket var väldigt ansträngande. Till slut fick jag en efterhängsen förkylning som gick ner i lungorna, så då fick jag släppa allt och pusta lite för att kunna avsluta arbetet med boken lite senare.

Under samma period bestämde hon sig för att sluta på Fritidsresor, även om hon kommer att sitta kvar i en rådgivande roll.

– Att skriva boken har varit en väldigt givande resa för mig personligen. Det är många tankar som har gått genom huvudet, och jag kom fram till att jag ville bryta upp från den väldigt trygga tillvaron som jag har haft under 15 år på Fritidsresor.

På Wikipedia står hon som "journalist, skribent och föredragshållare" och nu kan även "författare" läggas till när *Nödros* ges

ut på Bonniers. Det gick inte särskilt lång tid efter tsunamin innan flera bokförlag hörde av sig.

– Då ville jag absolut inte skriva om den. Jag kände instinktivt att jag inte ville gräva i det och jag är heller inte en bakåtblickande person. Man måste komma ihåg att jag inte drabbades personligen, så det jag säger är från ett yrkesmässigt perspektiv. Men nu kändes det som att tiden var mogen. Jag har fått så mycket lärdomar av människorna som jag har jobbat med att jag var tvungen att skriva den.

I jul är det tio år sedan tsunamin och då kommer Lottie Knutson att vara på plats i Thailand.

– Så pass berörd är jag ändå även om det har sjunkit undan på nåt sätt. Jag kommer att ha min egen minnesstund där nere. ☹

LOTTIE KNUTSON FÖDD: 4 mars 1964 i Västerhaninge. **FAMILJ:** Mats Knutson, politisk kommentator på SVT, och fyra barn. **YRKE:** Informationsdirektör på Fritidsresor 1999–2014. Skribent, författare och föreläsare. Sitter i styrelsen för H&M och Stena Line. **UTMÄRKELSER:** H.M. Konungens medalj 2008, "Sveriges mest beundrade kvinna" i Expressen 2005. Samma år utsågs hon bland annat även till "Årets talare", "Årets chef" och "Årets informatör" av olika branschorganisationer.

.....
Samtalsserierna, debatterna, panelsamtalen och poddradion som spelas in eller anordnas inför publik är många. Att vara där samtalet sker är en del av exklusiviteten. Vikten av det personliga mötet har ökat. Till förmån för ett annat samtalsklimat än det i sociala medier. TEXT ALEXANDRA SUNDQVIST FOTO MARC FEMENIA

PRATA OM DET

.....

Flumskolan

.....

Nästa datum att uppleva Flumskolan live i Stockholm är 26/11 på Kägelbanan. Säsongsavslutningen av podcasten spelas in på Södra teaterns stora scen 10/12. Då läser de boken *Partiledaren som klev in i kylan* av Daniel Suhonen.

Liv Strömquist, Nanna Johansson, Po Tidholm, Moa Svan och Ali Esbati är några av dem som gästade bokcirkeln sedan starten 2013.

Man behöver bara slå upp kalendariet i en lokal dagstidning för att slås av att det publika samtalet är en lika representerad kulturyttring som till exempel konserterna i Stockholm, om inte mer.

En slumpvis utvald vecka trängs barbokklubbar med författarsamtal och publika paneler om alltifrån Youtubefenomen som kattfilm till urban kultur eller odling.

Ett antal samtalsserier har säsong- eller nypremiär. Och på Kulturhuset Stadsteatern går den nya verksamheten Forum/Debatt, med sin offentliga debattscen, som tåget med 60000 registrerade besökare sedan starten i våras.

– Det offentliga samtalet i dag präglas av att många vill bli hörda. Tröskeln för att delta i offentligheten, exempelvis i debatter, har sänkts i och med sociala medier, bland annat via digitala kommentarsfält, säger Mats Landqvist, docent och lektor i svenska, vid Södertörns högskola.

– Samtidigt kan tröskeln fortfarande vara hög vad gäller att delta fysiskt och muntligt.

Stockholmarnas behov av att samtala, mötas och lyssna tycks vara närmast omätligt.

– Om man ska tala om just det publika samtalet som en trend så tror jag att en av anledningarna till att de blivit så populära är att de känns exklusiva i en digital kultur som bygger på tillgänglighet. Det är nånting speciellt med att vara i rummet där det sker, det finns en fysisk dimension i det. Det är lite som med konserter – live-upplevelsen och det sociala eller kollektiva i den efterfrågas trots att färre betalar för musik, säger journalisten Hanna Fahl, som leder den egna samtalsserien Fahl i samtal på Teater Brunnsgratan 4.

Johan Wirfält, debattchef på Kulturhuset Stadsteatern, är inne på samma spår:

– Det kanske låter klyschigt, men att "vara där" rent fysiskt är lite av det finaste man kan vara i dagens "Spotifykultur", där nästan allt redan finns tillgängligt digitalt.

Till sin samtalsserie har Hanna Fahl bjudit in ett tiotal gäster, däribland slagprofilen Christer Björkman, radio- och tv-profilen Kakan Hermansson, komikern Sissela Kyle och skådespelaren Simon J. Berger.

Själv tycker Hanna Fahl att de mest intressanta samtalen är de "oredigerade", de som ofta återfinns i poddcastar.

– Jag älskar när det känns som att jag tjuvlyssnar, när jag får åka snålskjuts på ett kompissskap i en podd. Det är ett slags "långpratskultur", där samtalet tillåts vara oredigerat och flytande. Det behöver inte vara så bra, det kan rent av få vara lite sövande eller tråkigt. Det är som att vara i ett sällskap där man inte behöver anstränga sig, där en bara kan ligga still och lyssna, säger hon och tillägger:

– Jag får inte alls samma känsla av samtalsunderhållning i tv. Kanske har det nånting med tillblivelseprocessen och produktionen att göra. Att de följer en viss, förutbestämd dramaturgi.

ETT AV DE senaste årens mest framgångsrika, sett till publiktillströmningen, återkommande samtalen i Stockholm är Flumskolan.

VI LÄSER BÖCKER VI INTE TYCKER ÄR BRA. DET BLIR NÄSTAN LITE STAND UP

Johannes Klenell, Flumskolan

Flumskolan är ett slags ambulerande livepodd från vänster i form av en bokcirkel, som kombinerar satir och litteratur – tillika ett samarbete mellan Aftonbladet Kultur och serieförlaget Galago. Men till skillnad från den traditionella bokcirkeln läser Flumskolans gäster en bok med politisk koppling. Sedan samtalar de om boken inför publik medan podden spelas in.

– Vi läser böcker vi inte tycker är bra. Det blir nästan lite stand up, säger initiativtagaren och samtalsledaren Johannes Klenell.

Bokcirkeln har specialiserat sig på bortglömda böcker av makthavare och politiker.

– I samtalen och analysen av böckerna har det blivit lite som att vi klär av maktmänniskor, men på ett underhållande sätt. Det blir synligt vad dessa människor tycker och tänker och ofta kan dessa insikter vara ganska obehagliga, säger Johannes Klenell.

Men det är, som sagt, inte bara samtalen med kulturprägel som fått en framflyttad position.

Under det så kallade supervalåret har det politiska samtalet delvis flyttat ut från sammanträdesrummen till parker, torg, barer och institutioner.

NÄR KULTURHUSET STADSTEATERN, hösten 2013, anställde en debattchef och förkunnade att man ville satsa på kontinuerlig offentlig debatt, tog dess kritiker sig för pannan. "Hur mycket offentligt finansierad debatt tål Sverige?" frågade sig Patrik Kronqvist på Expressens ledarsida (5 februari 2014). "Mer", var den nya debattchefen Johan Wirfält's koncisa svar i en replik i samma tidning (11 februari 2014).

Johan Wirfält framhåller vikten av en offentligt finansierad debattscen med krav på balanserad representation, konsekvensneutralitet och opartiskhet, i ett samtalsklimat som tycks bli alltmer polariserat, där många aktörer också är företag som förhåller sig till en marknad och/eller en opinion.

– Vår målsättning är också att alla stockholmarna ska känna igen sig, därför arbetar vi brett med representationen i debattpanelerna och även i andra programserier. Minst hälften av de debattörer som står på vår scen ska vara kvinnor. När vi gör en program-

serie som Poddstudion finns det egentligen bara en regel – vi letar andra poddare än de vita mediemän som redan dominerar podd-utbudet.

Johan Wirfält menar att debatten blivit "bredare" i och med sociala medier. Men påtalar att den gemene stockholmaren i mångt och mycket sannolikt upplever den politiska debatten som sluten.

– Många uppfattar de politiska debatterna som nånting som sker i stängda rum. Det vill vi ändra på – med en offentlig debattscen som återkommer regelbundet. Ofta kretsar debatterna kring realpolitiska frågor. I varje debatt får medborgarna

Aspuddens bokhandel

Aspuddens bokhandel anordnar återkommande samtal, ofta med utgångspunkt i litteraturen.

Torsdag 6 november pratar

Annika Norlin om

sina sångtexter med Clara Törnvall, onsdag 12 november föreläser Annelie Bränström-Öhman om Sara Lidman och måndag 17 november samtalar Daniel Suhonen och Åsa Linderborg om hans bok *Partiledaren som klev in i kylan*.

möjlighet att också ställa frågor till utvalda makthavare. Den dialogen är en grundläggande poäng med en offentlig debattscen.

Enligt Johan Wirfält får också de fysiska rummen en allt viktigare position i en digital kultur. I vår vardag, liksom i sociala medier,

JAG FÅR INTE ALLS SAMMA KÄNSLA AV SAMTALSUNDERHÅLLNING I TV.

Hanna Fahl, Fahl i samtal

har vi en tendens att omge oss med människor som tycker likadant som vi själva. Och när meningsutbyte mellan människor som tycker radikalt olika uppstår, på till exempel Facebook, tenderar positionerna att bli låsta.

– I sociala medier har debatten en tendens att bli uppskruvad. Det finns också studier som visar att diskussionen upplevs som mer fientlig när man inte ser sin meningsmot-

ståndare framför sig och att parterna då ofta förblir låsta vid sina åsikter. Möts man i stället i det fysiska rummet – där man får fler gränssnitt att förhålla sig till, som kroppsspråk, mimik och tonläge – uppstår ett möte mellan människor. Vilket gör att förståelsen ökar och ett större utbyte av åsikter kan äga rum.

I ESSÄN "DEBATT i demokratins tjänst" (*Retro-risk kritik*, 2014) konstaterar docenten Mats Landqvist att "debatten är inte främst en angelägenhet för dem som deltar utan är

Fahl i samtal

Fahl i samtal leds av Hanna Fahl, journalist på Dagens Nyheter. Hon tar över stafettpippen efter artisten Tomas Andersson Wij som, under tre säsonger, mött kända gäster på Teater Brunnsgratan 4.

Bland Hanna Fahls gäster märks: Jonas Karlsson (27/10), Christer Björkman (3/11), Kakan Hermansson (10/11), Sissela Kyle (17/11), Nour El Refai (24/11) och Simon J. Berger (1/12).

till för publiken. Det generella syftet är att utveckla publikens insikter i någon fråga, och inte sällan innebär det en kombination av samhällsinformation och underhållning.”

Forum/Debatt på Kulturhuset Stadsteatern

Debattscen Plattan hålls varannan onsdag, 17.30. Vi har valt ut några programpunkter från Forum/ Debatt i november.

5/11 Debattscen Plattan: Battle of Ideas. Brittisk debattfestival gör ett stopp i Sverige för första gången. Med bland annat Kajsa Ekis-Ekman och Lars Trägårdh.

11/11 Aldrig mera krig. 2014 är det 100 år sedan första världskriget, 75 år sedan andra och 25 år sedan Berlinmurens fall. Samtal om Europas framtid.

14/11 Poddstudion: Kleen & kärleken. Lena Andersson i möte med Björn af Kleen.

15/11 Fristad Stockholm: Fängslade författares dag i samarbete med Svenska Pen.

19/11 Debattscen Plattan: Timbro vs Arena. Stor idédebatt mellan höger- och vänster- tankesmedjor.

26/11 Moa Svan med gäster. Talkshow i Studion med kända gäster.

29/11 Kulturhuset fyller 40 år. De firar med debatt!

Han är positiv till Kulturhuset Stadsteaterns initiativ.

– Det är intressant att man går tillbaka till det fysiska mötet, vilket man kan säga att Kulturhuset gör. De senaste årens offentlig-

het har präglats av en hög tilltro till, och i det närmaste en romantisering av, sociala medier. Att vikten av det konkreta, fysiska mötet framhålls är bra. Det behövs mer än nånsin. ☺

.....
Ulf Lundell har ordning på sina levda dagar. Sedan han i början av sjuttioalet bodde några år i en stuga i Vitabergsparken har han fört dagbok. Alla dessa finns sparade. Likaså alla de pärmar som under mer än 40 år varit hans arbetsmetod för olika bok- och skivprojekt. Den 20 november fyller han 65 år. Och befinner sig på en bra plats i livet igen. Men vart loggboken från senaste turnén tagit vägen är, och tycks förbli, ett mysterium.

TEXT ULF STOLT FOTO JOEL NILSSON
.....

SLÅR INTE DANK

Den här gången tog det hela sin början i en hotellvestibul.

Med att Ulf Lundell kommer gående genom den på sin väg ut från hotellet och passerar receptionen och precis när han gör det ropar en kvinna bakom receptionsdisken åt hans håll: "Mr. Kornfeldt." Av någon anledning vrider han på huvudet och ser på henne, kvinnan i receptionen ser på honom, deras blickar möts. Han stannar till. Varvid hon låter blicken liksom fortsätta förbi. För precis bredvid, men på utsidan av honom från receptionen sett – upptäcker han då – kommer en annan man stegande genom vestibulen.

– Den här mannen är på nåt sätt – jag vill inte säga att han är lik mig, men det finns vissa drag av nåt. Det är honom det handlar om. Sen åkte jag och min fru ut till flygplatsen och sen dess, och en vecka framåt, hette jag "Mr. Kornfeldt". Det blev ett internt skämt oss emellan.

Processen därifrån till att "Mr. Kornfeldt" i vestibulen transformeras till romankarakteren Frank Kornfeldt, med alla de mer eller mindre gångbara personlighetsdrag som han besitter, beskriver Ulf Lundell som en inte alls särskilt märkvärdig hantering.

– Folk frågar hur man skriver en bok. Det enda de borde lära ut på en skrivarkurs är att det handlar om att sätta sig ner på en stol, dra åt sig det man skriver på. Och börja skriva. Det är inte så att man ska vänta på nånting.

Hur lång tid tog *Visenterna* att skriva?

– Det kunde jag nog veta exakt om jag hade mina dagböcker här, men typ ett halvår. Det har nog inte tagit så mycket längre än så, förutom *Jack*, att skriva böcker. Jag har ju naturligtvis blivit slappare på äldre dar – jag skriver inte tio-femton sidor per dag längre, jag skriver max tio. Och jag jobbar inte lika länge som jag gjorde förr heller. Det kan ju också ha att göra med att det inte tar lika lång tid.

Trots att Ulf Lundell skrivit i 50 år – "minst, mer kanske" – tror han fortfarande, varje gång han sätter sig vid skrivbordet och gånger ner ett nytt manusblad i skrivmaskinsvalsen, att han inte kan skriva.

– Men så fort jag börjar skriva så kommer allting med en gång. Det är som att det finns en stor maskin där inne, trycker man bara på en knapp så går den i gång.

Han har egentligen bara haft skrivkramp en enda gång. 1986. Året efter *Den vassa*

eggen och de hyllningar och skandaler som den plattan och den efterföljande turnén förde med sig. Han ser just det året som ett förlorat år.

– För mig var det nog en kombination av för mycket alkohol och Palmemordet och allt det där. Jag tror inte att jag producerade nånting det året, men jag vet inte det riktigt. Jag kollade i går och det visade sig att *Tårpilen* kom ut 1987. 1986 var ett ställe i livet som var blankt.

Men en dag hittade han ett brev på skrivbordet i den lägenhet på Söder som han bodde i just då. Och fick idén att han skulle skriva en brevvroman.

– Då flyttade jag hem till min dåvarande

SÅ FORT JAG BÖRJAR SKRIVA SÅ KOMMER ALLTING MED EN GÅNG.

fru – vi var fortfarande gifta då – och satte mig i en friggebod på tomten med två lådor billigt rödvin. Det är den enda bok jag skrivit på det sättet. Och då skriver jag en brevvroman... som ju är ett rent helvete att hålla reda på vem som skrivit brev och skickat till vem.

– Jag har en god relation till den boken i dag. Nu har jag ju inte läst den på länge, men hur många brevvromaner skrivs det? Dessutom på *Vino Tinto*.

EN AV DE många saker som snurrar runt i huvudet på redan nämnda Frank Kornfeldt, huvudpersonen i senaste romanen *Visenterna*, är en massa vetgirighetsdetaljer av mer eller mindre specialkompetent, snårig och smalspårig art. Men det är ingenting Ulf Lundell researchat specifikt inför roman-skrivandet.

Ulf Lundell beskriver sig själv som "en väldigt vetgirig person". Han läser många vetenskapliga och historiska tidskrifter och ser "av nån anledning också en massa såna tv-program. Förmodligen för många".

– Jag är oerhört fascinerad av kvantfysik och Higgs-partiklar. Om nån säger att man kan befinna sig på två ställen samtidigt, hur kan man låta bli att vara fascinerad? Det är jävligt rock'n'roll faktiskt, kvantfysik. Jag tycker om det för att det är nånting man

inte kan förstå. Det är nånting på nära håll som man inte kan förstå, men som de är på spåren. Och som i så fall kommer att kullkasta Newton och Einstein och rubbet.

Han klappar med höger hand på soffkud-den intill sig. Och berättar att vi ju tar för givet att vi just nu sitter i den här soffan, att den alltid är en soffa. Men att den – utan elektromagnetiska spänningar – inte skulle existera. Sedan lutar han sig fram mot bordet och tar upp en tom Ramlösaflaska. Och berättar att om det gick att få atomerna i korken på den flaskan att "gå loss och bli

energi" så skulle man kunna "spränga hela Göteborg i luften".

– Det är ju otroligt fascinerande.

Han ställer flaskan på bordet igen och lutar sig tillbaka mot kuddarna i sitt soffhörn, det vänstra, igen. Och konstaterar med ett lite roat, skevt leende:

– Så lever jag med en människa som är så trött på all kvantfysik i hemmet... Jag kan ju gå loss med det där liksom, men blir ganska snabbt stoppad. Hon accepterar det väl ett tag, men sen blir det: "Nej tack, jag lever i verkligheten."

Var kommer vetgirigheten ifrån?

– En människa som slängde ut sig själv ur skolan i 17-årsåldern – jag tror att antingen så skiter man i allt eller så vill man ha allt. Det är därifrån den här vetgirigheten kommer.

Ulf Lundell tittar sig svepande omkring i det stora rum på hotellet vi befinner oss i – någon sorts bekvämt möblerad mötes/konferensdel inredd med en bar och försök till avspänd bibliotekskänsla – och pekar på bokhyllan utmed väggen.

– Jag har femtio gånger mer böcker än

vad det står här. Det är inte för att jag läst alla utan för att jag vill ha ett bibliotek. Böcker är kunskap, det är nånting som jag vill ha där och känna att det finns där, sen läser jag dem pö om pö – jag köper fler böcker än jag läser.

Möjligen kan han, säger han själv, lida av ett visst bildningskomplex. Han pekar på en hylla precis till höger om sig där en dryg handfull pocketböcker står. Och berättar att det fanns "ungefär så många böcker i mitt föräldrahem".

– Det var Albert Engström-historier, det ►

var *Karlebo handbok*, om den är bekant? Det är smidesarbetarnas bibel från den tiden, eller vad man ska säga. Handlar om hållfasthetslära och svetsfogar och annat. Min farsa var ju smidesarbetare. Så stod väl *Jack* där på slutet också. Det var vad som fanns. Och – märkligt nog – Hemingways *Att ha och inte ha*, hur den nu hamnade där. Det är fortfarande ett mysterium – vad gjorde den boken där och hur kom den in där? Jag vet inte.

EFTER ATT ULF LUNDELL hade bott de första nio åren av sitt liv på Lundagatan 44 B på Södermalm fick hans pappa Gerhard möjligheten att bygga ett hus till familjen på en tomt ute i Saltsjö-Boo, en folkhemsvilla av märket Dalahus.

Från Saltsjö-Boo kunde Ulf Lundell se ljust från Stockholms city som välvde sig på andra sidan skogsranden. Och den lockelsen gick i längden – vi befinner oss någons under första halvan av sextioalet nu – inte att stå emot. Han var 14, 15 år första gången han åkte in till stan själv.

– Vi gick omkring på stan bara, undersökte den. Jag och några kompisar.

Det var också första gången han gjorde revolt mot sin pappa, valde sig själv och sitt.

– Han ville att jag skulle hjälpa honom med sysslor på tomten. Jag minns att vi gjöt plattor – såna man ska gå på – men mina polare skulle in till stan. Det var första gången jag sa nej till min farsa. Han ville ju att jag skulle vara hans, han var ju själv ett slags smedhalva från början och rymde från det – han ville att jag skulle vara hans smedhalva, liksom, och hjälpa honom i trädgården. Men det var helt humoröst. Tråkigt. Efter det var den relationen i stort sett obefintlig, det blev aldrig nånting vetigt av den efter det.

Vi uppehåller oss en kort stund vid ämnet fäder och söner och det livslånga pussel och aldrig upphörande utredande den relationen i många fall tycks leda till.

– Ja, jag vet inte... men så tror jag säkert att det är. För att inte tala om döttrar och mödrar – undrar om inte det är ett än värre pussel? Kvinnor har en väldigt speciell relation till sina mödrar, tycker jag – att aldrig räkna till, att aldrig bli det som morsan ville.

– Min farsa ville ju att jag skulle bli ingenjör, det är ju snäppet över att vara förman i smidesvärlden, eller... metallarbetare var han väl egentligen.

En sak som Ulf Lundell med tämlig exakt-
het dock kan påvisa är en tydlig ådring av sin far, är intresset för väder. Han berättar också att han just i dagarna läst om en annan artist – han minns inte riktigt, tror att det var Nick Cave – som även han håller på med väderanteckningar. Ulf Lundell har nogsamt antecknat dagens väder sedan han började föra organiserad dagbok, ungefär vid tiden då han flyttade in i stugan i Vita-bergsparken. Vi kommer att återkomma till både stugan och dagboksskrivandet längre fram i texten.

– Radion var på jämt. Och jag kommer ihåg att farsan, så fort de sa Östra Svealand, sa: "Schhh, det är vi nu, tyst." Han var så otroligt väderberoende på nåt sätt.

– Jag är oerhört konfunderad över människor som inte tar reda på vad det ska bli för väder. Jag tycker att de lever helt lealösa liv – det måste man väl för fan veta.

Han minns inte säkert, men tror att de hade en barometer på väggen i huset i Saltsjö-Boo

– Ja, jag tror att vi hade det. Men då var det nog ett arv som kom in senare. Jag har ingen barometer, men jag har köpt en sån där nutida, modern sak, men jag kan inte montera den. Jag får fan inte ihop det. Så den har blivit liggande.

Han håller koll på vädret via klart.se där han kan se satellitbilder och kartor över vädersystem, olika kall- och varmfronter och deras rörelser och prognoser. Och naturligtvis har han numret direkt till meteorologerna på SMHI, som han brukar ringa ibland och fråga vad det ska bli för väder vid en viss tidpunkt på en specifik plats. Han ringer dem ibland i andra väderären-den också.

– Nu vill jag ha tag i dem för att den första höststormen varje år brukar komma på en namnsdag, Eleonora – den heter Eleonora-storm eller nåt sånt. Det har funnits hur länge som helst. Men nu har den namnsdagen försvunnit, jag hittar den inte. Den första höststormen har av tradition ett kvinnonamn och brukar komma precis runt den där namnsdagen. Det är lite som fruntimmersveckan, vissa saker ska inträffa.

Är det, för en väderintresserad person som du, intressant att bo på just Österlen?

– Ja. Eller inte. Jag reflekterar ju alltid över vädret. Kanske lite för mycket. På vårarna, till exempel, kan det märkligt nog vara fint väder men alltid blåsa från havet.

Då brukar det vara tio grader där jag bor. Men på andra sidan Skåne sitter de ute på Lilla torg i Malmö där det är 22 grader. Konstigt landskap, Skåne.

– Men det är bra att bo där. Det stormar som fan ibland alltså. Man kan bli tokig. Två veckor storm där, det tar på krafterna, till slut flyr man.

En plats det då kan bli att Ulf Lundell flyr till är Stockholm. Om det finns anledning till det. Då bor han oftast på "hotellet där vid Skanstull" och berättar att han tycker att det brukar vara som en skräckupplevelse – "jag får en chock numera när jag kommer dit" – att komma till en storstad efter några veckor i avskildheten på landet.

– Det tar ett par dar för mig att lugna ner mig. Så går man ut till korsningen där, folk ser ut som monster. Så åker man ner till city och där är det ännu fler monster som hastar fram i den moderna världen. Men det går över efter ett par dagar.

Men han väljer att använda ordet hem-

längtan i beskrivningen av att inte ha någon hemlängtan. Inte nu längre.

– Jag har bott på landet i åtta år nu och jag kan inte säga att jag har nån hemlängtan numera. Det kan hända, om jag ser nåt

JAG HAR ALDRIG KÄNT MIG SOM EN RIKTIG STOCKHOLMARE, JAG KÄNDE MIG MER SOM EN LANTIS SOM FLYTTADE IN

på tv, nån vacker snöbild från nånstans i Stockholm, då kan jag känna att det finns nåt romantiskt i Stockholm också.

ULF LUNDELL BESKRIVER sin relation till Stockholm som komplicerad. Själv tycker han inte att det är så märkligt att det förhåller sig så. Han har ju sina första minnen från

Stockholm från fram till 8, 9 års ålder då familjen flyttade ut till Saltsjö-Boo. Och han anser sig inte vara särskilt street-wise, tycker inte att han någonsin varit det.

– Jag har aldrig känt mig som en riktig stockholmare, jag kände mig mer som en lantis som flyttade in till Stockholm, hade min lilla grupp som jag relaterade till och umgicks med. Stockholm var en scen som jag naturligtvis intog och gjorde till min. Men det har aldrig varit naturligt.

Han var 19 år när han flyttade hemifrån och in till stan, till sin första egna lägenhet – en inneboendelösning på Reimersholme som vännen Joakim Strömholm hjälpt honom med. Det slumpar sig dock så att det som efter ett tag händer i lägenheten är förvillande likt det lilla drama som beskrivs i början av debutromanen *Jack*. Och Joakim Strömholms förmodat

dåliga samvete över det havererade mäklaruppdraget gör att Ulf Lundell sedan får låna hans pappas stuga, som just blivit tom, i Vita bergsparken. Och där börjar skriva på det som sedan blir *Jack*. Han beskriver det som fantastiskt att bo i en liten stuga mitt i city. 210 kronor i hyra. Utedass. Pump i gränden.

– Det var ett rum och ett litet sovkyffe, kokplatta, det fanns faktiskt ett kylskåp också. Jag bodde där i två år, tror jag. Jag hade nog i stort sett gett upp mina jobb som jag haft då – kontorsvaktmästare, sjukhusvaktmästare. Jag hade mer vikariat, korttidsjobb via Arbetsförmedlingen. Det var bra, tog lite tid innan man fick sina pengar bara, annars var det helt okej.

Att debutera på det sätt Ulf Lundell gjorde med *Jack* 1976 är ingenting han skulle rekommendera någon författare. Han slog på ganska kort tid tiofalt Kerstin Ekmans *Tjärdalen* och dess försäljningsrekord på 25000 exemplar för en debutroman.

– Jag brukar tänka det – och säga det också – att det där tar livet av vilken debutant som helst. Det är inte nyttigt att debutera på det sättet, det är inte lämpligt.

Men Ulf Lundell var varken oförberedd eller egentligen förvånad – han hade drömt om detta i flera år och liksom förberett sig i tanken. Och några veckor innan *Jack* kom ut ringde hans förläggare och sa att Europa-film köpt filmrättigheterna.

– Naturligtvis kommer jag precis ihåg hur jag gick tvärs över gatan från Röda bergen till tobaksaffären och köpte DN och läste Bengt Holmqvists recension där rubriken var "70-talets generationsroman?". Jag gick ju ner, flög hem, jag var ju enormt glad.

Ulf Lundell berättar att han för inte så länge sedan såg en intervju med sig själv, gjord precis när boken kommit ut.

– Jag är vid stugan i Vita bergen – jag bor inte där då, de tog mig dit från nåt tv-program – och jag blev helt förbluffad. Hur den där snubben kunde stå där, ung 26 år fortfarande, och vara så jävla medveten om vad han skrivit och hade lätt för att säga vad det var, hade idéer. Jag blev lite impad.

En sak hade han bestämt sig för – att inte låta det lyft han nu längtat efter så länge och äntligen fått gå honom ur händerna. Han beskriver det själv som att han "festade och förmodligen såg ut som en dåre på krogarna ett tag", men när hösten kom blev han "tokdisciplinerad" och satte sig och skrev *Sömnen*, skaffade ett pratminne och gick fram ▶

och tillbaka utmed Djurgårdsbrunnskanalen varje morgon och "fick sina kapitel".

– Jag snackade in stödord, meningar, jag tog kapitel efter kapitel, liksom. Det var en helt annan process än *Jack*, det var ett ganska traditionellt romanskrivande.

Använder du fortfarande ett fickminne?

– Det var borta i många år, men nu har jag det igen. När det är den jobbtiden, det livet, så är det så det ser ut. En kopp kaffe och ut så fort det är ljust. I stan behövde det inte ens vara ljust, där är det ju alltid ljust.

– Varje morgon när jag är och går nere vid Stenshuvud så har jag det med mig. Det är skitbra. Ett tag antecknade jag, men det blir blött – när man kommer hem med nåt svettblött eller regnblött är det bara en bläcksörja. Det kan bli allt möjligt på minnet – romanutkast, låtidéer, textidéer, vad som helst. Oftast är det nåt på det när jag kommer tillbaka. Inte varje dag, men oftast.

DET ÄR LÖRDAG i Göteborg. Bok- & biblioteksmässan. Ulf Lundell ska signera *Visenterna* klockan 14.30 i Bonnierförlagens mestadels i grönt utsmyckade och tämligen spatiösa monter. När han öppnade dörren på väg in till rummet där vi sitter förde han och förlagets pressansvariga ett kort samtal om tiden då bilen skulle bokas för att Ulf Lundell inte ska komma för tidigt till mässhallen, då han vill vara där "så lite som möjligt".

Men en Ulf Lundell befinner sig redan på bokmässan och kommer att vara kvar där långt efter att Ulf Lundell klivit ner från den höga, vita stolen och lagt signeringspennan i högen bland de andra, nämligen karaktären "Ulf Lundell" som efter några hundra sidor dyker upp i *Visenterna*.

Visste du från början att han skulle dyka upp i romanen?

– Jag har aldrig vetat med nån av mina böcker vart det ska ta vägen nånstans. Det är nånting som bara händer – personerna i boken tar över handlingen. Eller ickehandling.

Hade du roligt när du skrev om honom?

– Jag kunde ju ha haft roligare, till och med. Det var ju ett gyllene ögonblick att gå loss där, men... jag tror att jag kände att jag skulle ha gått loss mer. Men det hade blivit en utväxt helt enkelt, det var nog lika bra att stänga den dörren ett tag. Det hade blivit en sidobok, tagit över.

Frank Kornfeldt hamnar bland annat i "Ulf Lundells" loge under dennes release-

spelning för en ny platta 1 december på Berns. Vilket får till följd att en av "Ulf Lundells" personliga tillhörigheter försvinner.

– Jag har ofta tänkt på det där, vad som händer i ens loge medan man är on stage. Jag för ju loggbok varje turné – en A4-bok som jag gör teckningar i och skriver i före och efter gig, om hotellrum, vad som händer, påminnelser om vad jag ska och inte ska göra i framtiden, allt möjligt. Men den är borta. Jag har letat efter den överallt sen dess.

– Jag vet att jag satt på hotellrummet på Malmen efter giget på Debaser 14 september och skrev: "13 procent. Fy fan. Nu är det förstämning, nu är det skam och sorg". Jag vet att jag hade loggboken där. Men sen dess är den försvunnen.

DEN 20 NOVEMBER blir Ulf Lundell 65 år, det som tidigare var klassisk pensionsålder. Siff-ran stressar honom föga. För just för tillfället är han på en bra plats i livet. Annat var det för några år sedan, en period kring 60.

– Då var det döden, räfst- och rättarting med det liv man levte. Stenhård blick på produktionen som inte ansågs vara mycket att hänga i julgranen. Det mesta var skit, tyckte jag.

– Som Beckett ungefär säger: "Vi föds alla galna, sen blir vi människor och sociala var-elser, sen blir vi det och är det." För man är tvungen att ställa sig vid skranket och kanske känna att det mesta man gjort kanske är skit. Och hur har man egentligen levt det här livet, för det kan man ju inte göra igen. Det är då man måste inleda nån slags försökningsprocess med sig själv. Att det är okej,

ULF GERHARD LUNDELL

FÖDD: 20 november 1949.

GÖR: Författare, rockmusiker, konstnär, dessutom en ihärdig och synnerligen väderintresserad dagboksskribent.

AKTUELL: Med senaste romanen *Visenterna* som släpptes i september. Uppnår den tidigare klassiska pensionsåldern 65 år i slutet av månaden. Och firar nästa år 40 år som skivartist.

att det var så här det blev. Vad jag känner nu är att världen öppnar sig igen. Att det är en mystisk och magisk värld.

Musikaliskt har Ulf Lundell genomfört några storstilade arkivariska utrensningar genom åren. 1991 kom boxen *Livslinjen*, med en hel del utgivet material och en del andra versioner av tidigare utgivna låtar. 2007 kom den stora boxen *Under vulkanen*, 14 cd med replokalstejper, demor, alternativa versioner, liveversioner, singelbaksidor och 104 aldrig tidigare utgivna låtar.

– Det handlade om att vi höll på att byta skivbolag och Kjell Andersson och jag ville ha bort allting för att nåt annat skivbolag inte skulle ha nån kontroll över det. Det är egentligen storyn bakom *Under vulkanen* – det var en räddningsaktion.

Vad skulle komma i dagen om det skedde en liknande rensning av den litterära produktionen?

– Det finns inte alls så mycket utgivet. Jag har aldrig tyckt om att lägga ner projekt. Då kan det bli en ful ovana. Har man startat upp ett projekt, då ska man ro det i land. Hur det än blir. Även om det stannar utgivet. Jag började på nånting 1986, jag minns inte vad det var, men jag tror inte att jag kom så långt på det.

Han berättar om arbetsmetoden med pärmar, som han använt sig av hela tiden, vad gäller både romanskrivande och plattor.

– Alla mina projekt har börjat med en pärm. Det är nåt sätt att få ordning på det hela. Sen har det klistrats på en titel, en arbetstitel eller riktig titel. Sen har jag börjat fylla den där pärmen, sen får den en sidopärm som heter "Stoff", det kan komma en tredje pärm också med artiklar och annat. Mappar förekommer en del också, faktiskt. Mappar är bra också.

Det Ulf Lundell har, som han "om det kunde vara aktuellt skulle kunna ge ut", är de dagböcker han sparar genom alla år.

– Det finns det ju rejält mycket av. Jag började föra dagbok ordentligt när jag bodde i det där huset 1971–1972. Jag har kvar alla, men vissa år har jag inte skrivit dagböcker, då har jag nog sparar den energin till böcker och plattor eller inte orkat, tröttnat på det.

– Men det kanske inte är så intressant: "I dag molnigt, 14 grader." Jag tror helt enkelt inte att jag är så intresserad av mig själv längre som jag var en gång i tiden. Jag har blivit av med lite av den megalomana självbilden. ☺

BANDY UTOMHUS VÄRLDSKLASS GEMENSKAP MAT OCH DRYCK ZINKENS DAMM

MATCHDAGAR PÅ ZINKEN I NOVEMBER

HAMMARBY – IFK VÄNERSBORG ONS 5 NOV, KL. 19.00

HAMMARBY – EDSBYN FRE 14 NOV, KL. 19.00

HAMMARBY – TILLBERGA ONS 19 NOV, KL. 19.00

HAMMARBY – BOLLNÄS ONS 26 NOV, KL. 19.00

HAMMARBY – SIRIUS LÖR 29 NOV, KL 14.00 (BANDYNS DAG, FRI ENTRÈ)

HAMMARBY
BANDY

*BESÖK VÅRT ZINKENTÅLT INNAN MATCH SÅ
STÖTTAR DU HAMMARBY BANDY!
LÄS MER OCH KÖP DIN BILJETT PÅ
HAMMARBYBANDY.SE*

Att lämna ett dödsbud är något av det svåraste som går att göra, rent medmänskligt. Det är ett sorgebud som förändrar mottagarens liv för alltid. Situation Sthlm har träffat en polis, en präst och en läkare. I deras yrkesutövning ingår det att lämna dödsbud till anhöriga.

TEXT GERD ERIKSSON FOTO MARC FEMENIA

”VI HAR ETT TRÅKIGT BESKED”

När prästen Ann-Christine Janson får ett samtal på jourtelefonen vet hon vad det gäller. Det är polisen i Söderort som vill ha henne med vid överlämnandet av ett dödsbud. Hon plockar med sig näsdukar och frågar sedan poliserna så mycket som möjligt om det som hänt och hur familjsituationen ser ut. Hon vill vara förberedd.

– När vi står där utanför dörren vet vi att vårt besked kommer att förändra livet för dem för alltid. Vi samlar oss en stund innan vi ringer på, säger Ann-Christine Janson.

Dödsfallet kan vara en son som tagit en överdos, en make som begått självmord eller en syster som inte klarat en olycka. Folk förstår direkt att det värsta har hänt när de ser två uniformerade poliser och en präst utanför dörren. Samtidigt är beskedet helt obegripligt för dem.

– De hamnar i chock. Och det är så olika hur folk reagerar. Vissa är helt apatiska medan andra börjar ringa runt till anhöriga och fixa en massa saker. Jag står för nåt slags lugn mitt i kaoset och ska inte prata en massa utan bara finnas där för dem. Människor som drabbas av ett dödsbesked är fullständigt maktlösa, de kan inte göra nåt åt det som har hänt.

Ann-Christine Janson påpekar att hon är där som professionell medmänniska i förs-

ta hand och inte som kyrkans sändebud. Oavsett religion eller graden av tro tycker de anhöriga att det är skönt att ha henne där. Och det är hon som stannar när poliserna måste åka. Det kan handla om en timme till, eller två, innan läget är något så när stabilt. Hon ser också till att någon från församlingen tar kontakt med dem nästa dag.

Många anhöriga vill också se den döda direkt för att veta att det verkligen inte är något misstag. Poliserna försöker då ordna en skjuts till rättsmedicin där kroppen finns.

DET ÄR POLISEN som tar reda på vad som hänt, som fastställer identitet och som letar rätt på de anhöriga.

Johan Karlsson är kriminalinspektör i Norrort. Han har varit polis i 38 år och sysslar numer enbart med att utreda dödsfall och att hitta anhöriga.

– Ofta har den som avlidit nån slags handling på sig som gör att vi kan ta reda på vem det är. Det kan till exempel vara ett kvitto i fickan på nåt som de handlat med kort. Sen kan det också vara nån som är anmäld saknad och då kan vi matcha den beskrivningen med utseendet. Går vi bet så blir det rättsodontologisk undersökning.

När den döda är identifierad gäller det

**JAG STÅR FÖR NÅT
SLAGS LUGN MITT I KAOS
OCH SKA INTE PRATA EN
MASSA UTAN BARA FINNAS
DÄR FÖR DEM.**

Ann-Christine Janson, präst

"VI HAR ETT TRÅKIGT BESKED"

VI VILL ATT DE ANHÖRIGA SKA FÅ BESKED AV OSS INNAN DET KOMMER UT PÅ FACEBOOK. ETT DÖDSBUD SKA GES PERSONLIGEN.

Johan Karlsson, kriminalinspektör

för polisen att hitta de närmast anhöriga, då använder Johan Karlsson folkbokföring, statsarkivet och kyrkoböcker för att få fram personuppgifter och adresser.

I de flesta fall väntar polisen med att överlämna ett dödsbud till efter kontorstid för att folk ska vara hemma i trygg miljö när de kommer. Det brukar gå 12 till 15 timmar efter ett dödsfall innan de anhöriga får besked. Ibland är det svårare att fastställa identitet och då tar det längre tid, ibland går det snabbare.

– Vi vill att de anhöriga ska få besked av oss innan det kommer ut på Facebook. Det har hänt att de har fått se det den vägen, vilket är fruktansvärt. Ett dödsbud ska ges personligen.

I Norrorts polisdistrikt är det alltid två civilklädda poliser från kriminaljouren som överlämnar dödsbudet. Och Johan Karlsson tror att man måste vara lyhörd, trygg i sig själv och medmänsklig för att klara den uppgiften.

– När folk öppnar dörren inleder vi med att säga att vi har ett tråkigt besked, så att de vet vad det handlar om. Sen frågar vi om det finns någonstans vi kan sätta oss och prata. Vårt besked förändrar deras liv för all framtid. Vi har respekt för det.

En av dem kokar kaffe medan den andra

sitter med familjen. De ser alltid till att det finns andra anhöriga på plats när de måste åka och så lämnar de över ett informationsblad med telefonnummer till polisen dit de anhöriga kan ringa.

– Majoriteten ringer åtta nästa morgon. Ofta har de frågor om praktiska saker som nycklar, tillhörigheter eller hur de ska registrera den som avlidit.

Om det är frågan om självmord så bjuder alltid Johan Karlsson in hela familjen efteråt till polisen och har ett möte där han berättar det han vet så att alla i familjen får samma information.

– Det är för att det inte ska bli missförstånd mellan familjemedlemmarna om vad som verkligen hänt. Ju mer fakta de får, desto bättre är det för deras sorgebearbetning. Men ärren efter det som hänt kommer de alltid att ha kvar.

Johan Karlsson tycker att döden är ett tabubelagt ämne i vårt samhälle och att vi inte riktigt vet hur vi ska hantera sörjande människor.

Stark sorg väcker vår egen dödsångest. Men det är viktigt att vänner och andra runt omkring hör av sig och visar att de finns. För den som är i stark sorg kan bli handlingsförlamad och ha svårt att ens göra vardagliga saker.

– Att bara titta över med en påse fikabröd kan betyda så mycket. Och undvik inte att prata om personen som har dött med de anhöriga. Det finns många minnen att dela. Jag hade en mamma här vars son hade tagit livet av sig, hon både grät och skrattade och ville dela med sig av ljusglimtar som poppade upp mitt i sorgen.

DE ALLRA FLESTA människor dör på sjukhus eller på någon vårdinrättning, antingen akut eller efter en tids sjukdom. Då är det läkares uppgift att hålla i det svåra samtalet. Om de inte redan har kontaktuppgifter till ►

Att bemöta människor i sorg

Tips från prästen Ann-Christine Janson i Brännkyrka församling:

- Försök inte att trösta och säga att det ordnar sig, för det gör det inte.
- Var beredd på att lyssna, låt de anhöriga berätta, berätta och berätta.
- Bjud på middag, hämta på dagis, visa att du finns där. Du behöver inte vara Stålmannen som ska greja allt och ta bort sorgen.
- Undvik inte den som har sorg, bara befinn dig där och var medmänsklig. Gå dit och städa, sätt på en tvättmaskin – ha tålmod. Personen kanske inte vill ha din hjälp just då, men kanske nästa dag.

LIKA SVÅRT SOM ATT LÄMNA ETT DÖDSBUD ÄR DET ATT BEHÖVA BERÄTTA ATT EN SJUK ELLER SKADAD PERSON INTE KOMMER ATT KLARA SIG.

Katarina Bilén, läkare

ska som haft hand om patienten vara med. Vi hjälps åt att hålla i samtalet.

Alla reagerar olika på ett dödsbud. Men det är många frågor. De anhöriga brukar vilja veta varför en person var sjuk och vad Katarina Bilén och hennes kollegor har gett för vård.

Sedan är det skillnad beroende på om patienten varit sjuk länge så att de anhöriga är lite förberedda eller om det har hänt väldigt plötsligt.

– Jag måste känna in hur de vill ha det. Det gäller att lyssna mycket på deras berättelser om hur det har varit. Alla kanske faktiskt inte vill veta allting.

Vad tycker du är viktigt att tänka på när man överlämnar ett dödsbud?

– Att ha tid och se till att det är lugn och ro runt de anhöriga. Sätta sig i ett enskilt rum där det inte är en massa spring och telefoner som ringer. Stänga av personsökare och annat som kan störa. Att också erbjuda kontakt med kurator och se till att nån från avdelningen hör av sig några dagar senare.

Hur tränad är man som läkare på att lämna dödsbud?

– Vi har etikföreläsningar under utbildningen. Men nu för tiden har de nya läkarna mentorer. Förhoppningen är att man ska ha varit med sin mentor på några svåra samtal och kunna resonera om det innan man ska hålla ett själv.

Läkaren Katarina Bilén lämnar dödsbud mellan fem och tio gånger varje år.

– Det är så klart jättejobbigt varje gång. Jag brukar försöka gå undan och samla mig innan för att kunna göra det på ett så bra sätt som möjligt. ☹

de anhöriga får de det via journalsystemet som är kopplat till folkbokföringen.

– Lika svårt som att lämna ett dödsbud är det att behöva berätta att en sjuk eller skadad person inte kommer att klara sig. De anhöriga vill veta hur lång tid det är kvar då. Och det är en fråga som det aldrig går att svara på, säger Katarina Bilén som är läkare och specialist på internmedicin på Södersjukhuset.

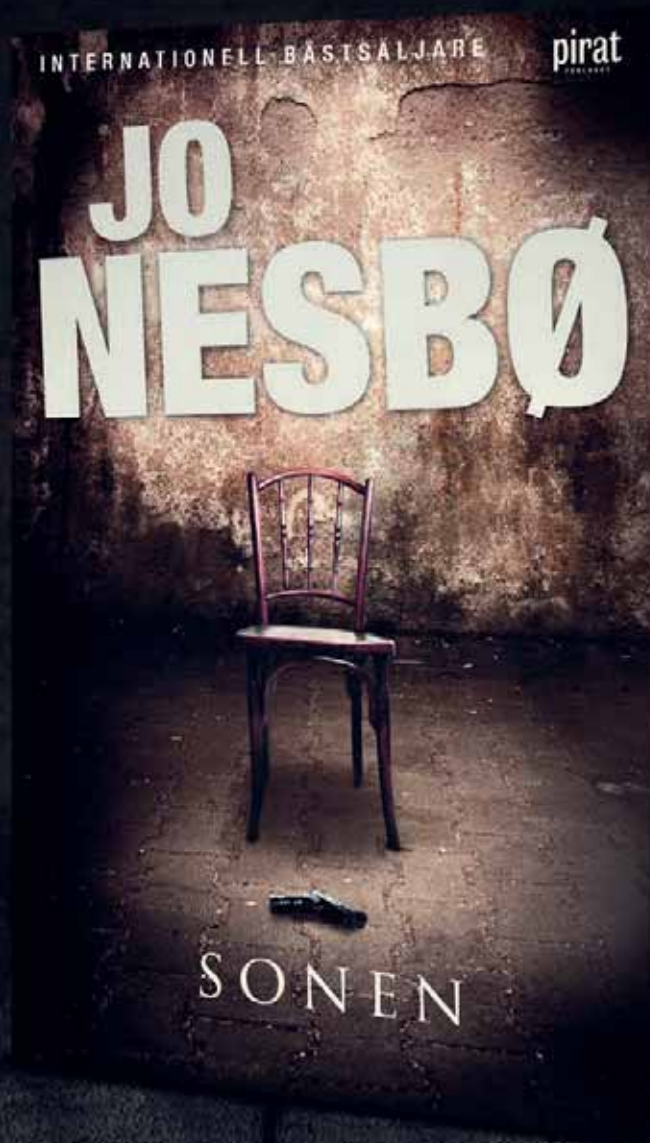
Hon lämnar aldrig heller några dödsbud

per telefon, de anhöriga ska vara på plats. Och hon kan vänta tills alla närmast anhöriga har kommit till sjukhuset eftersom det är viktigt att de får del av informationen samtidigt. Oftast är det en sjuksköterska som har varit nära involverad i vården av patienten som ringer och ber de anhöriga komma in eftersom det blir väldigt laddat när läkaren ringer.

– När vi lämnar dödsbud brukar både den läkare, sjuksköterska och undersköter-

FADERNS SVEK BLIR HANS UNDERGÅNG OCH HÄMNDEN HANS RÄDDNING

Sonny Lofthus är professionell syndabock. Han erkänner andras brott och sonar deras fängelsestraff mot dagliga heroindoser.

Hans liv rasade samman under tonåren när hans far – en av de bästa brottsutredarna någonsin – sköt sig själv till döds. Fadern efterlämnade ett brev där han erkände att han var i händerna på den värsta sortens människor.

Efter att ha suttit på Norges mest flyktsäkra fängelse i tolv år får Sonny höra något som förändrar allt. Han rymmer. Och han har mycket att hämnas.

I *Sonen* skildrar Jo Nesbø än en gång ett Oslo i de mörkaste toner, där de mäktiga inom politik, näringsliv, polis och domstolar sätter sig över lagen.

JO NESBØ ÄR EN AV VÄRLDENS MEST LÄSTA KRIMINALFÖRFATTARE.
HAN HAR SÅLT 25 MILJONER BÖCKER ÖVER HELA VÄRLDEN OCH
HAR TOPPAT NEW YORK TIMES BÄSTSÄLJARLISTA.

pirat
FÖRLAGET

En T-shirt heter T-shirt för att den ser ut som ett T.

Grundtanken var att göra en enkel och billig undertröja för folk med svettigt jobb. I det spansk-amerikanska kriget 1898 – då Spanien förlorade Kuba – användes rundstickade, kortärmade bomullströjor under uniformsjackan.

15 år senare blev T-shirtar i princip obligatoriska i den amerikanska marinen av hygieniska skäl. Man började se den vita kanten innanför jackans halslinning. På tju-

gotalet kom ordet T-shirt in i uppslagsverket Webster Dictionary.

Från andra världskriget kom massor av bilder på vilande amerikanska soldater i fältbyxor och T-shirt. Året 1942 hade tidskriften *Life* en dekorerad T-shirt från det amerikanska flygvapnets skjutskola på omslaget.

Det är ett viktigt kapitel i *The T-shirt Story*.

Ett kommersiellt genombrott på världsmarknaden kom med filmen *Linje Lusta*,

där Marlon Brando flexade sina muskler under en halvsolkig T-shirt.

Nu var det full fart.

Varumärken, sloganer och paroller började synas på människors T-shirtklädda bröst. Även till synes personliga tankar började mönstra tröjorna. Som: "Mina föräldrar reste till Las Vegas men allt jag fick var den här löjlige T-shirten".

Popband och rockgrupper kom till synes, som Grateful Dead, och ingen politisk figur blev lika populär på bröstet som Che Gue-

◀ **GUNNEL SÖDERMAN** bär en grekisk T-shirt med en bouzouki på, ett långhalsat stränginstrument som världen lärde sig älska genom filmen *Zorba* med musiken skriven av Mikis Theodorakis. Gunnel Söderman och hennes man reste i södra Grekland med buss. I en stad långt ner på Peloponnesos såg kvinnorna i bussen en butik med T-shirts och ropade att de ville gå av och titta. Butiksägaren var någon annanstans men en tillskyndande lokal person hämtade honom och han fick en extra julafton när ett antal svenska kvinnor köpte T-shirts. Gunnel Söderman är pensionerad ekonom från Ericson och aktiv folkpartist. Hon säger att det var tur att hon inte tog den grå T-shirten som hon egentligen tänkt göra den här dagen. Nu fick vi ju en bild på en bouzouki.

Situation Sthlms reporter Jan Lindström gick ut på stan och frågade tio personer – på Sergels torg, i Skärholmen och på Medborgarplatsen – vad de egentligen berättar med sina T-shirts. För enligt legenden är det med sin T-shirt man berättar det man inte kan säga med ord.

TEXT JAN LINDSTRÖM FOTO JOEL NILSSON

EN TALANDE TRÖJA

◀ **JONAS ISAKSSON** är kock på Fjäderholmarna. Men hans stora intresse under uppväxten var skateboard. Det är därför han bär sin reklamtröja för märket Sweet Skateboards. Han gillar att tröjbilden är en pausruta på en tv-skärm. Varför slutade han med skateboard? Han är bara 23 år.
– För att kompisarna gjorde det. Numera åker jag mest skidor.

vara. Under ett antal år kunde bara mariju-anablad konkurrera med honom.

Modeskapare började designa T-shirts för klädsnobbar och skådespelaren Don Johnson lanserade finkostym med T-shirt. Det blev allt vanligare med egenhändiga mönster, särskilt i form av texter, gärna lite utmanande och vågade.

På en T-shirt kan folk säga det de inte vågar säga, hette det.

Om man går till nätet och slår på ordet T-shirt får man 12 500 000 träffar. 📍

◀ **JUDE AXELSSON** har en t-shirt med texten "Glorious India".
– Jag har aldrig varit i Indien.
Tröjan är inköpt i Stockholm och Jude Axelsson har ingen avsikt med den, utom att han tycker att den ser bra och färgstark ut.
– Jag skulle gärna åka till Indien. Men jag har inte tid nu.

▶ **ALEXANDRA T** drar sin cykel över Medborgarplatsen. På hennes T-shirt står det "Great Smoky Mountains". De rökiga bergen ligger i Virginia, USA.

Alexandra T har varit där och besökt sin vän Robert, som sitter på livstid för skjutmord i högsäkerhetsfängelset Big Stone Gap.

– Han kommer från en fattig familj med många barn. Han har suttit fem år och föräldrarna har inte besökt honom. Men till mig sa han: De har ju så många barn att det kanske bara är skönt att vara av med ett. Jag hittade honom på nätet. Om han ser ut som en dräpare? Nej, han ser mindre och yngre ut än min lillebror. Smoky Mountains är bara berg och skog och högst upp på en bergsplatå har de byggt detta förfärliga fängelse.

▲ **NIKLAS WENNSTRÖM** har ett fascinerande rutnmönster på sin T-shirt. I en av rutorna står textat "Umeå 2014".

– Jag var på jazzfestivalen där i mars. Spelade med ett gäng och det gick fint.

Nu är han i Skärholmen för att hämta upp en jazzkamarat inför ett gig i Danmark. De har bildat bandet *Spicy Advise Ragtime Band*. Niklas Wennström spelar ståbas och visar på vår uppmaning ett pekfinger och ett långfinger med tydliga valkar på topparna.

◀ **EBBA GRUNDELL**, 14, har just köpt en keps i Skärholmen. På den står det "Deaf" (Döv).
Vilken Coco fick dig att göra det?

– Coco Chanel, antar jag.

Vad betyder det?

– Det vet jag inte, ni får gissa. ▶

► **NAHAPAPAN KANKRITKILDACHE** har fått sin t-shirt av sin pojkvän så man måste ju fråga henne om detta är sant, slutför hon aldrig någonting...?

– Lite grann stämmer det. Men absolut inte helt och hållet.

◄ **MARKO MÄKINEN** ser rejält muskulös ut i sin T-shirt. Han är 43 år och inser att det fanns en tid då han skulle ha väckt oro och irritation på stan med sin dekor.

– Det finns ett antal länder där jag inte skulle bära den i dag heller.

Men han gör inget ställningstagande med tröjan. Han tycker bara att den är dekorativ. Han har aldrig varit i USA och planerar ingen resa dit. Han ska åka hem till Borlänge när hans hustru sprungit Tjejmilen.

▼ **KALLE PÖLLÄNEN** har en symbol för death metal på sin tröja, en korsfästelse med satanistiska drag.

– Jag tror inte på Satan, men jag tänker att han nog finns.

Hans favoritgrupp heter Arch Goat, Ärkegeten. Den geten är en symbol för Djävulen själv.

▲ **MICHAEL BENGTTSSON** ska just flytta till Caremas härbärke i Räcksta. Vi tror att trycket på hans tröja betyder att han inte nöjer sig med mindre än allt, men han förklarar att han säger detta: "Nu får det vara nog." Allt måste förändras i hans liv, bostad, jobb, mening. Han har inget jobb, ingen egen bostad.

– Jag är familjens svarta får, säger han.

Pappa var överläkare, mamma var översköterska, systemer likaså. Hans livlina är mamman som han talar med i telefon varje dag.

LIFELINE PRESENTERAR

Sanna Nielsen
Min Jul

PREMIÄR: MAXIMTEATERN, STOCKHOLM
TISDAG 18 NOVEMBER 19.30

CIRKUS, STOCKHOLM
ONSDAG 17 DECEMBER 19.30

LIFELINE | SAMARBETE MED VILLMAN PRODUKTION PRESENTERAR

**MENINGEN
MED LIVET**

REGI
PETER SETTMAN

ALEX & SIGGE
SCHULMAN EKLUND

SPELAS HÖSTEN 2014 PÅ CIRKUS, STOCKHOLM

Biljetter: www.ticnet.se, 077-170 70 70 samt www.lifeline.se

Jakten på bekräftelse och det vi människor är beredda att göra för att nå toppen, det handlar *Stop. Play. Rewind. The Monopoly Game* om. Fredrik "Benke" Rydmans nya stora dansföreställning är ett experiment på scenen, sprunget ur hans egna prestationskrav. TEXT **MARIA HAGSTRÖM** FOTO **ANNA-KARIN NILSSON**

DANSMONOPOL

ett experiment på en dansscen. Där finns nio representanter för mänskligheten, plockade ur ett personlighetstest: ledartypen, fredsmäklaren, utmanaren, hjälparen... Nio personer som lever tillsammans i vänskap och närhet. Men en dag placeras en vit kub in bland människorna. Det sätter i gång något. Kuben tillskrivs ett värde och därmed också den person som har den. En jakt på den vita kuben börjar, ett spel där människor slås

ut en efter en, och då tvingas passa upp på dem som blir kvar. Någon ska vinna *Stop. Play. Rewind.* – *The Monopoly Game*, någon ska nå toppen

– Det är en metafor för hur vi lever idag. Man kan se det som vårt ekonomiska samhälle, säger Fredrik "Benke" Rydman.

Under tretton år var han en av medlemmarna i Bounce, som var Sveriges mest framgångsrika moderna dansgrupp. Idag står Sveriges danskung, som pr-folket kallar

honom, på egna ben. Han är nu koreograf och den 29 november har hans dansföreställning *Stop. Play. Rewind.* – *The Monopoly Game* premiär på Dansens hus.

– Framför allt handlar den om människans behov av att vara betydelsefull, att vara nån, säger Fredrik Rydman och tar en tugga av sin lunch, första steget på Maslows behovstrappa: mat och vatten.

Och som en förklaring till föreställningen radat han upp de andra behovsstenar: steg två: trygghet, steg tre: kärlek och vänskap, steg fyra: bekräftelse. Steg fem: självförverkligande och utveckling.

– I dag går vi runt och pumpar på steg fyra och fem och glömmar bort relationerna, trots att vi egentligen vet att det är våra nära och kära som verkligen betyder nåt på dödsbädden. Den ekonomiska verklighet vi lever i gynnar det här och gasar på. Det polariserar folk. Det leder till konflikter och krig, och så klart: i den här jakten tar miljön slut.

Fredrik Rydman försöker i föreställningen titta på vad det är som driver oss till det här.

– Vårt behov av bekräftelse och att känna att vi har en betydelse är nåt grundläggande för alla människor, men vi har olika metoder för att nå dit. Till exempel att alltid synas, att ha snygga kläder eller att hjälpa andra.

Vad är din metod?

– Att prestera väldigt mycket. Jag tror att många känner igen sig i det. Det är som att min identitet finns i mina prestationer, att de ger mig ett värde. Men det är ganska kortsiktigt. Jag har presterat, jag har gjort det bra och jag är medveten om det, men ändå inte så att jag kan titta tillbaka och vara nöjd. Då måste jag göra nästa grej. Föreställningen är sprungen ur min egen situation – att jag bara springer omkring.

Men efter ett diskbräck i juli i fjol tvingades Fredrik Rydman stanna upp och tänka efter, inse att han inte kan springa på. Han är inte 20 år längre, han kan inte riktigt leva upp till sitt gamla smeknamn "The Machine".

– Att stanna upp och tänka var ändå bra. Nu är jag 40 år och har familj, det finns annat jag vill fokusera på. Det kan ju inte vara så att jag bara är ämnad att dansa i livet.

Fredrik Rydman har dansat sedan han i fjärde klass blev uppmanad av sin musik-

lärare att gå en buggkurs. Han gjorde som läraren sa och blev fast och det dröjde inte länge innan han tävlingsdansade. Efter gymnasiet började han studera till civilingenjör, teknisk fysik, precis som sin pappa, men insåg snart att han hellre ville gå på Balettakademien i Stockholm och jobba som dansare.

– Då drog min pappa fram ett Excel-ark med löneutvecklingskurvor för dansare och civilingenjörer, säger Fredrik Rydman

FÖRESTÄLLNINGEN ÄR EN METAFOR FÖR HUR VI LEVER I DAG. MAN KAN SE DET SOM VÅRT EKONOMISKA SAMHÄLLE

och skrattar. Han var egentligen bara orolig för min framtid, men mitt beslut att satsa på dansen är mitt livs bästa beslut.

man är kille och förväntas spela fotboll, då är det skönt med nån som bara säger åt en: Gå på den här buggkursen. ▶

Hur tacksam är du i dag för det din gamla lärare gjorde?

– Tacksam! Verkligen. När man är liten, och kanske framför allt när

DANS HAR ETT PROBLEM – DET KAN BLI LITE FÖR SNYGGT, MED GEOMETRI, FORMER OCH DYNAMIK

REPETITIONERNA INFÖR *Stop. Play. Rewind.* *The Monopoly Game* är i full gång på dansgymmet House of Shapes i Hornstull, som Fredrik Rydman driver tillsammans med Bouncemedlemmen Jennie Widegren. I en träningslokal, under dagsljuset som letar sig ner genom det stora fönstren i taket, repeterar nio dansare olika scener, till specialskrivna musik av bland andra Andreas Kleerup och Mando Diao. I en scen dansar de med långsamma rörelser, slingrande runt om varandra.

Det finns närhet i gruppen, glädje och kärlek. Ingen av dem har ännu hört talas om vita kuber.

– Dans har ett problem – det kan bli lite

för snyggt, med geometri, former och dynamik. Man blir ju ruggigt impad av sånt, men det är inte så mycket kött och mat för själen. Det är jävligt coolt visuellt, men jag vill att det också ska kännas, säger Fredrik Rydman. Jag vill göra nåt på scenen som folk blir träffade av. Lyckas man med det kan dans vara väldigt känslomässigt och uttrycka emotioner och tillstånd. Dans har en förmåga att gå förbi hjärnan och gå direkt till magen och hjärtat.

Många av dansarna är desamma som i hans förra föreställning, en streetdance-tolkning av baletten *Svansjön* som har turnerat runt i världen under namnet *Swan Lake Reloaded*. I Fredrik Rydmans version

var svanarna heroinmissbrukare och prostituerade.

Idén kom till Fredrik Rydman när han i London passerade en secondhandbutik. I skyltfönstret såg han en docka klädd i lång vid päls och boots.

– Det var en klichébild av en prostituerad. Och samtidigt såg det ut som en svan. Jag tänkte att det var det svanarna i *Svansjön* egentligen var.

Och den klassiska historiens elake trollkarl Rothbart var i Fredrik Rydmans gatuversion hallick. Han förser svanarna, som är fattiga kvinnor, med heroin och torskar. Och ser till att finnas där när heroinabstinensen blir outhärdlig.

– I min föreställning blev heroinet själva trolldomen, beroendet. Det finns nåt vackert och tragiskt att berätta om det. Det tragiska i att vara på fel plats i livet och att det är jävligt svårt att ta sig därifrån. Men det finns nåt positivt, att det går att ändra. I den här historien är det bara äkta kärlek som kan bryta förtrollningen.

– Det är en kamp mellan gott och ont. Och kärleken är i *Svansjön* på liv och död.

Det finns ofta ett budskap i dina, och tidigare i Bounce, dansföreställningar, vad vill du säga med *Stop. Play. Rewind. The Monopoly Game?*

– Jag skulle vilja få folk att fundera på vad vi faktiskt värdesätter och tänka efter lite mer i sina handlingar. Kanske skulle jag kunna ringa min mamma i stället för att jobba lite mer eller konsumera nåt som jag inte behöver, säger Fredrik Rydman. Nån ska bli vinnare i spelet, nå toppen. Men vad vinner den? Det är så klart jävligt ensamt på toppen. Det behöver man inte se föreställningen för att räkna ut. Det vet vi om men ändå strävar vi dit. 📍

 VINNARE AV GULDLEJONET FÖR BÄSTA FILM VID FILMFESTIVALEN I VENEDIG 2014

**EN DUVA
SATT PÅ
EN GREN**
OCH FUNDERADE PÅ TILLVARON

MANUS & REGI
ROY ANDERSSON

★★★★★
"Som en stor låda
fylld med magi."
– Xan Brooks, The Guardian

★★★★★
– Kate Muir, The Times

★★★★★
"Den är himmelsk."
– Robbie Collin, The Telegraph

"Årets absoluta
höjdpunkt."
– Lee Marshall, Screen Daily

BIOPREMIÄR 12 NOVEMBER

TriArt Film - kvalitetsfilm på bio och online. TriArt.se

STOLT BOB DAGERMAN

V i talade om det häromdagen, mr Jeeps och jag. Han ville ha förslag på var han skulle börja sin Dylanexkursion och jag råkade ha recensionsexet av en nyutkommen samling av Stig Dagermans texter liggande synlig överst i en trave.

Jag föreslog mitten av sextiotalet, plattorna innan bakhjulet låste sig på Striebel Road utanför Woodstock och trycket från tv-showen han fått förskott från och manuset till *Tarantula* han var sen med och den överbokade turnén som snart skulle rulla i väg obönhörligt slog i asfalten utan hjälm och blev liggande med några hoptryckta kotor.

Innan dess hade Dylan under några år och plattor formligen exploderat med sin poesi, sina hypnotiska ackordföljder, sin bebopknarkiga sångfrasering och sina allttjämt oöverträffade språkbilder och expressionistiska ordfresker som slungades ut mellan hans ofta torra och spruckna läppar utan hänsyn till vare sig gravitation eller alkemi.

Hans ljudbild var vildsint, flyktig som kvicksilver, matematisk och uppkäftig och den tonvikt tiden släpat upp på hans axlar, det framtidsansvar han pådyvlats av lysergsyrenomader och vilsna intellektuella skulle ha läst vilket jävla bakhjul som helst.

Lyckligtvis överlevde han och berättelsen kunde fortsätta.

MR JEEPS LYSSNADE, nickade, rotade in på Spotify och fick i gång "Visions of Johanna" men hamnade lite under radarn av det han kallade "astmatiskt munspel". Så han tog av lurarna och pekade på Dagermanboken som låg överst i traven till höger. "Jag tror att det är många som hamnar i det där att de känner sig odödliga först, allt liksom bara finns där, det flödar och det skrivs och produceras och man ser sig själv som genial, outtröttlig, aldrig sinande. Men sen kommer en period, vid typ 26, 27 kanske, när

det plötsligt hänger sig. Det kommer inte bara så där längre, man får jobba för det, driva det ur sig, ens gudomlighet flagnar."

Jag nickade mot Dagermanboken. "Hur dog han?" Mr Jeeps berättade att han "gasade ihjäl sig i en bil. Men han hade skrivit det mesta av det han publicerat tills han var ungefär 27. Han var ju en av dem som inte klarade av just den grejen. Orkade inte igenom det".

EFTERMIDDAGEN FORTSATTE. En espressomaskin surrade till, en vattenkokare härmade nederbörd. Nerifrån gatan ett och annat signalhorn, röster ibland, hundskall, skratt, bilar, barn – en stad som väntade höst, men nu vek upp sin krage och längde stegen, dock med hågkomsten av varmare dagar allttjämt i minnet.

Mr Jeeps återupptog konversationen om Dylan och var han skulle börja sin luff in i det där riket, det han ville åt var ju just texterna, poesin, den där kalejdoskopiska världen som under några år där i mitten av sextiotalet var Dylans helt egna solsystem.

"Sad-Eyed Lady of the Lowlands" nu. Om heroinkuren, New York, vilsheten, förälskelsen och längtan efter ett annat liv, en låt som fick sin kompletterande förklaring i "Sara" på *Desire*

MR JEEPS ROTADE IN PÅ SPOTIFY OCH FICK I GÅNG "VISIONS OF JOHANNA" MEN HAMNADE LITE UNDER RADARN AV DET HAN KALLADE "ASTMATISKT MUNSPEL"

plattan från januari 1976. Det finns en strof i "Sad-Eyed Lady of the Lowlands" – egentligen är det som intresserar mig mest första halvan av den – som är den enda fråga jag skulle vilja ställa till Bob Dylan om jag någonsin hamnade i en yrkesmässig situation där det blev möjligt. Nämligen om han med raderna "my warehouse eyes my Arabian drum" menar att hans ögon är som varuhus som ser på hans arabiska trumma eller om han menar det mer som två intill varandra liggande språkbilder – mina varuhusögon och min arabiska trumma.

Gör skillnad. För mig. Därför.

MR JEEPS PÅ väg mot *Blood on the tracks*. Spotify surrar och bråkar. Jag berättar om Norman Raeben och kvällskursen på Carnegie Hall och perspektivförskjutningen och nedmonterandet av tiden som konstant och synen att en låt kunde uppfattas på samma sätt som ett målat konstverk – man kunde gå fram och ägna sin uppmärksamhet åt en enskild detalj eller ta ett steg tillbaka och se hela bilden, handlingen kunde utspelas både i presens, pluskvamperfekt, futurum och imperfekt samtidigt.

Jag tog Dagermanboken. La den över ena benet och öppnade den. Läste några meningar, bläddrade fram några sidor, läste några till. Sedan drog jag upp blixtlåset på väskan och la ner den, stängde och lutade väskan tillbaka mot väggen.

Mr Jeeps hade lurarna på nu. "Tangled Up in Blue". Fem låtar kvar, sedan kommer "Lily, Rosemary and the Jack of Hearts". På sidan 369 i Stig Dagermans *Nattens lekar* börjar novellen "Att döda ett barn". Något av detsamma i båda. Men ljusår som skiljer.

Granskog och svetsloppor. Älvkarleby och Hibbing, Minnesota. Vattenfall och järnmalm i marken.

Alltid är det någonting som präglar. Och skiljer. Men avspeglar. Och för samman. 📍

 NATURKOMPANIET

BORLÄNGE | GÄVLE | GÖTEBORG | HALMSTAD | HAPARANDA
 HELSINGBORG | JÖNKÖPING | KARLSTAD | KRISTIANSTAD | LINKÖPING
 LULEÅLUND | MALMÖ | NORRKÖPING | STOCKHOLM | SUNDSVALL
 UPPSALA | VÄSTERÅS | ÖREBRO | ÖRNSKÖLDSVIK | ÖSTERSUND

WWW.NATURKOMPANIET.SE

Niklas Rönning är Situation Sthlms försäljare i Enköping. Han tar med oss till sin försäljningsplats utanför Coop Forum och berättar om en frontalkrock och om varför han åker till Stockholm tre gånger i veckan.

BERÄTTAT FÖR **MARIA HAGSTRÖM** FOTO **MARTINA HOLMBERG**

MIN PLATS

Jag har sålt Situation Sthlm i Enköping i sex månader och det går faktiskt kanon. Det är roligt, jag tycker om att komma ut och prata med människor. Har fått några stamisar och många morsar även om de inte köper något.

Jag står här utanför Coop eftersom det ligger nära organisationen RIA, där jag bor på härbärget och köper tidningarna. Där är de måna om en. Tidigare har jag kuskat runt en del. Jag är uppvuxen i Enköping, men har bland annat även bott i Finnerödja utanför Örebro. Ni har väl hört talas om Finnerödja jordgubbar? Mormor och morfar bor där och jag var hos dem ett tag när det var väldigt turbulent i mitt liv.

Jag hade en bra uppväxt, men jag har adhd och på den tiden var det mycket "ungjäväl, sitt still". Om det är en orsak till att jag började dricka vet jag inte. Jag hade min första hembrännare redan när jag var 14 år. Men när jag satte mig på en råtrim-

mad vespa och frontalkrockade med en bil, då slutade jag dricka. Jag hade en enorm tur som överlevde.

Jag gick på horse (heroin) ett tag också. Eftersom jag inte lämnade pissprover eller torskade finns mitt missbruk inte dokumenterat. Det gör att jag inte får underhållsbehandling med Subutex. I stället åker jag till Plattan i Stockholm tre gånger i veckan och köper min medicin svart. Jag skulle förstås hellre hämta min medicin lagligt på en mottagning.

Det funkar ändå, och min uppfattning är att det finns de som har det mycket värre än jag har det. Enköping ligger nära Stockholm, Enköping ligger nära i stort sett det mesta. Det kallas ju för Sveriges närmaste stad. Jag trivs här, tycker om att sitta på Enköpings bibbla och läsa och lösa korsord. Och här stöter jag på jävligt många trevliga människor. Jag mår faktiskt mycket bättre nu än jag gjort på länge. 📍

Motgiftet räddar liv – häver heroinöverdoser

BERNE STÅLENKRANTZ: "VI SKA DELA UT NALOXON PÅ PLATTAN"

ÖVERDOS ÄR EN vanlig dödsorsak bland människor som använder heroin. Men en heroinöverdos går att häva enkelt – med motgiftet Naloxon. Läkemedlet har använts av ambulanspersonal och på akutmotagningar i många år. Men det senaste året har allt fler – brukare, forskare och läkare – börjat kräva att Naloxon ska skrivas ut till narkotikaanvändare, deras anhöriga och olika yrkesgrupper. För att lyfta frågan och för att förhindra dödsfall planerar Svenska Brukarföreningen en aktion på Sergels torg.

– Vi ska dela ut Naloxon på Plattan, berättar ordförande Berne Stålenkrantz och säger att han är beredd att ta konsekvenserna av en eventuell polisanmälan.

– Det handlar om att det räddar liv. Och Naloxon går inte att missbruka.

Svenska Brukarföreningen har lanserat webbsidan Naloxon.nu med information om motgiftet. De ska också ta fram instruktioner om agerande vid en överdos och om hur Naloxon bör användas.

Också Torkel Richert, forskare vid Malmö högskola, vill se bredare tillgång till motgiftet. Han har studerat livsvillkoren för personer som använder narkotika, med särskilt fokus på överdoser, riskhantering och försörjningsstrategier. Samtliga som han har intervjuat hade egen erfarenhet av överdoser. Aningen hade de själva tagit en eller så hade de varit med när någon annan gjort det. Många hade erfarenhet av båda fallen.

– De som använder heroin är positiva till att hjälpa en kamrat som tagit en överdos. Det är också vanligt att det finns personer runt omkring när en överdos sker, varför förutsättningarna finns att rädda liv, säger Torkel Richert.

Han anser också att det behövs en diskussion om polisens agerande vid överdoser. Ingen ska vara rädd för att ringa 112, men i dag är ett problem att ambulansen inte alltid kommer ensam vid en överdos, polisen dyker också ibland upp. Det gör att många drar sig för att ringa ambulans. Det händer att personer i stället försöker häva en kompis överdos med örffilar eller genom att duscha kompisens med kallt vatten.

Naloxon Naloxon är ett motgift mot heroin och andra opioider och motverkar effekterna av överdosering: livshotande förlamning av det centrala nervsystemet och andningen. Naloxon har inga beroendeframkallande egenskaper, det går inte att missbruka och det ger inga kända biverkningar. Naloxon ges intravenöst, intramuskulärt och eller under huden – nyligen har man också tagit fram preparatet som en nässpray.

”Överdoser ingår som en naturlig del i droglivet, det är något man får räkna med kan inträffa. Håller man på tillräckligt länge är det bara en tidsfråga innan överdosen är ett faktum”, berättar en av personerna i studien.

FLERA LÄNDER HAR börjat dela ut Naloxon. I Norge pågår ett forskningsprojekt där Naloxon i form av en nässpray delas ut i Oslo och Bergen. Danmark delar på försök ut överdos-kit till brukare som även fått utbildning i första hjälpen. I Storbritannien kan läkare skriva ut injicerbart Naloxon på recept direkt till brukare och deras familjer.

– Sverige borde dra lärdom av andra länder, till exempel våra grannländer, och skriva ut preparatet till dem som använder heroin, deras anhöriga och polisen, säger Torkel Richert.

Han är kritisk till att det är så tyst från politiskt håll vad gäller att

minska risker eller skador bland missbrukare.

– Det finns ingen motsättning mellan en restriktiv och en human narkotikapolitik. Som det är i dag utgör den svenska narkotikapolitiken en risk för de människor som injicerar narkotika, säger han.

HURUVIDA FÖRSKRIVNING AV

Naloxon kan bli verklighet i Stockholm kan inte landsrättsrådssekreteraren Rasmus Jonlund (FP) svara på.

– Vi håller på att sätta oss in i frågan kring Naloxon. I dagsläget finns inga ställningstaganden, vare sig för eller emot, då frågan är helt ny. Om ett läkemedel kan minska dödligheten i överdoser så är det väldigt intressant, vi är djupt oroade över att dödligheten hos injektionsmissbrukare har ökat de senaste åren.

MARIA HAGSTRÖM

Elever blir allt positivare till utsatta grupper

Svenska skolungdomar blir allt positivare i sina attityder mot andra människor. Och de är mer toleranta än vuxna, visar rapporten Tid för tolerans.

Forum för levande historia har undersökt ungdomars inställningar till utsatta grupper i samhället: romer, muslimer, judar, invandrare och hbt-personer.

– Studien visar att skolelever uttrycker generellt höga nivåer av tolerans och att utvecklingen går åt rätt håll. Men samtidigt är utsattheten för våld, hot och trakasserier stor bland vissa elevgrupper, säger projektledare Jacob Severin.

I undersökningen har man också kollat på elevernas samhällsoro och framtidsförhoppningar. Skolelever är mest oroliga för att inte ha någon bostad i framtiden: 24 procent är mycket oroliga och 44 procent ganska oroliga. Vad gäller framtidsförhoppningar har socioekonomiskt svaga elever mindre förhoppningar att kunna förverkliga sina önskade planer.

Rapporten visar att oron för främlingsfientlighet har ökat sedan förra undersökningen 2009, medan oron för invandring har minskat.

– Vi ser också att det finns ett samband mellan elevers nöjdhet med demokratin och deras attityder mot olika grupper. Elever som är missnöjda med hur demokratin fungerar är mer negativt inställda till respektive grupp, säger Jacob Severin.

Rapporten är baserad på enkät svar från elever på gymnasiet och i årskurs 9.

MARIA HAGSTRÖM

23

procent – med så mycket ökar antalet dödsfall den dag månadslönen betalas ut. Tillskottet på kontot leder till en plötsligt ökad hälsofarlig konsumtion och aktivitet, menar forskare. Det är framför allt hjärtat som inte klarar "den 25:e", antalet dödsfall på grund av hjärtproblem ökar med 67 procent på löningsdagen. Mest ökar antalet avlidna i resurs-svaga grupper och bland unga i åldern 18–35. Rapporten från IFAU baseras på en studie av anställda i den offentliga sektorn.

MINA DRÖMMAR

PILOT

I BARNDOMEN SATT Situation Sthlms försäljare Pekka Jokinen ofta i gräset vid övningsbanan där piloter tränade uppvisningskonster. Han följde planen med blicken, hörde när motorerna stängdes av långt där uppe och såg dem falla i en spiral genom luften, som löv som faller ner mot backen. När han trodde att de skulle krascha hörde han hur motorn startades och med ett tjut vände planet uppåt igen.

– Oj! Jag tyckte att det var så häftigt. Jag såg de där flygplanen åka upp och ner och spexa. Det var så fascinerande. Jag ska bli pilot, tänkte jag.

Övningsbanan där flygplan, kallade "biplane" och "triplane" efter antalet vingar, tränade låg inte långt från Pekka Jokinens barndomshem i en liten stad i mellersta Finland. Där han bodde tills han var 16 år och hans då arbetslösa föräldrar fann jobb i Sverige.

Till övningsbanan begav han sig minst två gånger i veckan när han var 10–12-årsåldern.

– Ibland stack jag från skolan också, när jag visste att de skulle vara där och öva. Sa: Ursäkta fröken, jag mår inte bra, har problem med magen. Och så fick jag en lapp att ta med hem till mamma, men den lappen försvann ju på vägen i nåt dike.

Piloterna vande sig vid den frågvisa pojken som hängde där.

– Jag var så nyfiken, frågade om alla motordelar och lärde mig mycket. De tyckte att det var roligt att jag var så intresserad. Jag fick flera gånger följa med dem upp när de skulle göra looping. Vi störtök och sen vände planet. Den kraften när man åker upp igen och gör looping, när man knappt vet var himlen eller marken är, det var lite otäckt, men kul. Det kittlar i magen ganska bra, det kan jag lova!

Pekka Jokinen gjorde aldrig något av sina pilotdrömmar. Han vet inte riktigt varför, men säger att han förmodligen tappade intresset någon-

stans längs vägen. I stället har han bland annat studerat agronomi med inriktning hästhållning på lantbruksuniversitetet i Uppsala. Han älskar hästar och jobbade ett år på Gotland med hästskötsel. I många år arbetade han också som lastbilschaufför. Men han släppte aldrig flygandet riktigt, även om han utfört det i helt annan form: fallskärmshoppning, ballongflygning och bungejumpy.

– Bungejumpy är väldigt kul, jag har bland annat hoppat från Västerbron. Vi är ett gäng som har samlats och hittat på busgrejer. Senast vi gjorde nåt sånt var för sex år sen. Vi hade fallskärmar, glidskärmar, i ryggsäckar. Klippte sönder ett lås med bultsax

och tog oss upp på nåttaket. Det är jävla fin utsikt där uppe.

Var då?

– Vänta, jag kommer dit snart. Vi kom ut där och såg vakter komma

Är det en kick du söker?

– Ja, kicken, säger Pekka Jokinen. Och att jag gillar att hoppa bungejumpy och fallskärm har med friheten att göra. Innan du faller ut en

fallskärm – det är total frihet. Eller ett flygplan i fritt fall – då är du fri. Och

ETT FLYGPLAN I FRITT FALL – DÅ ÄR DU FRI

från alla håll. Vi sprang rätt ut sju män. Det sista jag hörde var nån som ropade: Fan de hoppar! Polis och ambulans stod där nere, de visste ju inte vad vi skulle hitta på. Vi landade borta vid Gärdet och blev omringade. Jävlar vilka böter vi fick, förstås. Det var Kaknästornet.

det ögonblicket från att du hoppar bungejumpy och innan linan spänner sig, den känslan går inte att beskriva. Man är fri från allt! Det är bara du, naturen och tyngdlagen. Det är en kick. Jag vill känna att jag lever.

TEXT **MARIA HAGSTRÖM**
FOTO **MARC FEMENIA**

CITAT

/// Jag har inte haft eget boende på 26 år, sen en skilsmässa. Den enda drömmen jag har i dag är att få tag på ett eget boende där jag kan bo med min tjej, att vi ska få rå om varandra."

/// Musik har alltid varit jätteviktigt för mig. Min pappa kom från en byhåla på Sicilien. Där fanns alltid musik, var det tyst en sekund var det fel. Jag åker dit ibland och hälsar på släktingar."

/// När vi kom till Sverige blev jag mobbad i skolan. Men vem kunde bäst svenska? Jo, en tokig finne som jag. Jag var bäst på rättstavning. Jag slog dem på fingrarna på deras egen hemmaplan."

MED EGNA ORD

KORT SAGT & POESI

Till minne av
Stefan Honkonen

● Ja, Honken, han var en god man.

Tänker på allt han givit mig, och säkert många andra. Framförallt hans sätt att tänka och handla på. Han lärde mig att älska, även sånt jag tidigare tagit avstånd från. Han lärde mig att se det goda i människor – som jag för kunde ha dömt ut för att de sagt elaka saker. Eller för att de inte passade in.

Han gav mycket hellre än tog. Han menade, att ha tillit till en främling är att vinna. Även om han inget fick tillbaka.

Han fick alltid behålla sin godhet.

PER

Tåg M525

● Där!

Där står ett tåg i
Midsommarkransens park
Nr M525. Nåväl, det är i trä

Hoppa på så fort du får chansen!
Tåget är rött; här behövs ingen biljett

Om du tror på sagan ...
För man måste tro på sagan

Då för tåget dig dit din längtan vill
Till Motala, Nairobi, Shangri-La
eller Samarkand

Varhelst, som är dina drömmars
land
Lyckan blir där du bor

All sorg blir med fjolårssnön
försvunnen
Utrunnen

I ånglokskondens
Vill jag tro

Tjo, tjo

LURKEN

LÄS MER

hemlos.situationsthlm.se

Två gånger Steffi

Vernissage på Grillska huset

↑ Nu har Klaragårdens hemlösa kvinnor konstutställning här på Grillska huset, i caféet som är öppet måndag till fredag 09–18 och lördag och söndag samt röda dagar 10–18. Jag – Steffi "Monaco" – kommer att ha min utställning från och med måndagen den 10 november till och med fredagen den 2 januari, det vill säga i åtta veckor.

Jag har också några tavlor utställda på Ny Gemenskap i Västberga just nu, som ligger på Västberga gårdsväg 30.

Den första advent, söndagen den 30 november, kommer jag även att läsa delar av mina skrivna alster på Grillska huset. Vill man ta del av dessa händelser ska man ta sig till Stadsmissionen, Grillska huset, Stortorget precis bredvid Bullkyrkan.

Projekt folkkonst 2014 på Nordiska museet

2 Återanvändning är en dygd som härstammar från gammal bygd.

Den blir till spännande och nytt kanske med hjälp av tomter och knytt. Det är roligt att den göra och man får åsikter höra. Utsmyckning och sirligt gör det mycket stiligt. Om andras liv vi får veta. Är hen kanske från Kreta?

STEFFI "MONACO"

När är sen?

● Hur många mandatperioder skall det behöva gå innan något av våra riksdagspartier gör något konkret åt hemlösheten?

Med hemlöshet menas inte bara uteliggare utan den innefattar även alla som står och betalar för att stå i kö!

Även vissa som bor tillsammans

bara för att de måste, det blir då rätt lätt bråk och annat elände.

Det är för mycket snack och alldeles för lite verkstad!

Sen är nu!

Visa framfötter nu, begrips!

Ska det va så jävla svårt att fatta, trots eran jävla akademiska utbildning!

Sen är nu

Det finns en jävla massa redan byggda lokaler som står tomma och uppvärmda redan nu. Så det är bara att sätta i gång att bygga om dem till bostäder, då

slipper man massa tid till bygglovsansökningar, projektering och så vidare.

DAGGE

Min Millesgård

● Min mor Ingeborg var bästa vän med Olga och Carl Milles under tjugotalet i Sverige. Det är nog därför som jag kom på idén att skriva om Millesgården.

Ja ni, det är som att träffa en enda stor konstnärsfamilj, det ena ger det andra. Det känns hemtamt från första början, när man kommer in i trädgården. Till höger ser jag konsthallen med möbler från Josef Frank, som skapade Svenskt Tenn. Till höger igen ett stort dukat bord. Jag vänder mig om och går mot den enorma terrassen med utsikt över Värtahamnen. Poseidon står där bland annat, och det känns åter så fint att bara titta och njuta av den säkert tio meter höga statyn.

Jag går över grusplanen bort mot den väldiga långa trappan. Ett par damer, ja flickor, tar ett par bilder av varandra med statyerna i bakgrunden. Jag börjar ta mig upp för trappan, pustar ut vid halva trappan och kommer upp till slut – och är framme

vid flera statyer och kommer fram till Gustav III:s operahus.

JAG FORTSÄTTER IN på mjukt tallris på marken, går förbi en bassäng med lilla Susanna, ett litet underverk i brons med ljuvliga tuttar. Ja ni, här kan man vara hur länge som helst, kanske får övernatta i konstnärshemmet, men jag känner att tiden blir knapp ändå.

Måste hem igen och sköta om min musikstudio. Nå jag går in på kaféet och beställer en Loka. När jag sitter och dricker så kommer det en familj och pappan till dottern säger att han har glömt sin keps inne på kaféet. Jag smiter ut bakvägen och tar bussen till Ropsten och tänker – välkomna till Millesgården.

LASSE

PS Millesgården drivs numera av Stiftelsen Carl och Olga Milles Lidingöhem. Carl Milles finns över hela världen.

>> MORBROR VANJA

REGI AV PRISBELÖNTA & SVERIGEDEBUTERANDE YANA ROSS
>>SPELAS TOM FEBRUARI 2015

UPPSALA >>>> STADSTEATER

BILJ: 018-14 62 00 WWW.UPPSALASTADSTEATER.SE

NY UTSTÄLLNING • PREMIÄR 22 NOVEMBER

UTRYCKNING!

Radiopolisen från fot till fart

Polisradion och radiobilen förändrade polisens arbete helt på 1940-talet. Nu ryckte polisen ut med fart och fläkt och fångade brottslingen mitt i gärningen. Följ svensk radiopolis från starten! Titta på radiobilar och radioutrustning och kliv in i en modern, fullt utrustad polisbil.

Polismuseet
www.polismuseet.se

#polismuseet
twitter.com/polismuseet
facebook.com/polismuseet

MED EGNA ORD

POESI

Min döda själ

● Jag är en sökare som hela mitt liv sökt efter evig lycka och evig kärlek likaså. Men har bara hittat människor som tomma inuti är och likt vampyrer försökt att sluka min själ. En gång för längesen var jag glad och lycklig och otroligt kär. Min Gud vilken härlig känsla det var att vara älskad av en älskad och älskad av livet med Tyvärr, så starka mörkrets krafter är att de förtärde min älskades själ så att hennes kärlek

även den dog ut av själens kval. När jag märkte att onskans hantlangare hade bedragit min älskade på hennes kärlek, hopp och själ, då började jag skrika ut mitt vainsinne som jag kände i mitt ensamhetsskrik. Kvar blev ett tomt skal av saknad till min förlorade kärlek och till min döende själ. Hoppet är dött. Det vet jag nu. Den som säger något annat är en gycklare utan hut.

JOHN M

Alla lika

Såg på tv häromdan. Där fick jag lära, att allt ja även vi består av samma sak. Tänker då, varför kriga när vi ändå är så lika.

PER

JONAS BIRJE/CREATIVE COMMONS

Söder i min konjak

● Brittssommar eller sensommar inte så viktigt vad det kallas.

Jag vaknar alltid upp med ångest och är väldigt svårstartad. Jag har tidningar kvar så jag behöver inte åka till redaktionen.

När jag äntligen tar mig ut mår jag bättre. Vid Hornstull tar jag en kaffe latte och slår mig ner vid 7-Eleven. En man frågar mig vad jag har i muggen. "Kaffe latte spetsat med konjak", fick jag ur mig.

Det skulle jag aldrig ha sagt. Minnet av min första resa till Kanarieöarna dök upp. På den tiden drack jag aldrig ren konjak eller whisky, nej i vänners sällskap var det öl. Man skylldes på kulturen eller så var det så att jag gjorde som de flesta andra. Min favoritdrink var rom med Coca-Cola. Där satt jag i alla fall tittade på klockan och konstaterade att det var en timme till stängning. Jag ljuger

inte när jag säger att runt omkring gick om inte varannan så var tredje person med en Systembolagspåse i handen.

Jag längtade till värmen som snabbt sprider sig i magen efter en ren konjak. För att få något annat att tänka på reste jag mig för att åka vidare och sälja tidningar. Mötte en polare som bad att jag skulle gå på bolaget åt honom för han ville inte lämna sin hund. Tyvärr, jag vägrade att gå in där när jag inte ville ha någonting själv.

DET ÄR SÖDERANDANS dag och ett band hade börjat lira, stämningen på torget var i topp, barn och vuxna dansade till bluestakterna. Bredvid scenen stod en poliskonstapel och käkade lördagsgodis samtidigt som han delade ut klippdockor i form av poliser i kalsonger med tillhörande

kläder. Så här i efterhand ångrar jag att jag inte tog några till barnbarnen.

Efter att bandet hade spelat "Don't bite the hand that feeds you" fick sångaren publiken med på att skrika "Hornstull" i kör ett par gånger, för att slutligen skrika "Boden" och därefter berättade han om deras tågresa därifrån som varade 14 timmar.

Mitt resa tog tio minuter så var jag på folkfyllda Götgatsbacken. Där träffade jag den räddande ängeln Gabriel som slagit upp en liten verkstad intill raden av cyklar som stod parkerade. Han såg verkligen ut som en ängel med sitt kolsvarta lockiga hår. Han berättade att han hade suttit där från och till i ett år.

Hur affärerna gick frågade jag inte. Mitt emot honom utanför Pantbanken spelade två spanskalande killar klassiskt på gitarrerna. Hur affärerna gick för André och Emanuel behövde man bara titta ner i hatten för att få svar på. Jag bestämde mig genast för att omskola mig så nästa år vid den här tiden är det jag som plockar på strängarna runt Söders gator.

Vissa tatueringar går inte obehindrat förbi. "Snälla får jag ta ett foto?" Det fick jag. Tillbaka på Långholmsgatan träffar jag det eviga barnet. Vem som satt fast henne där vet jag inte. Det övergivna barnet väcker upp starka känslor i mig. 100 meter därifrån tittar jag över min högra axel.

Jag känner mig förföljd. "Är det sant?" Som i trans går jag fram, skruvar av korken och luktar. Jo då, det stämmer.

Jag avslutar dagen med en kopp choklad utan konjak.

IRENE

Även vårdmiljöer behöver vårdas

Varje år står Locum bakom investeringar och underhållsåtgärder för 2 miljarder kronor. Det gör oss till ett av Sveriges största fastighetsbolag.

Läs mer om oss och våra pågående projekt på

www.locum.se

locum.
VÅRDEN FÖR VÅRDEN

JLL VI ÄR EN DEL AV
STOCKHOLMS
LÄNS LANDSTING

Dygnet dialog

● **MÅNEN:** "God morgon, Fru Sol. Vill du väcka allt? Jag är mycket trött och behöver vila – gääääsp!"

SOLEN: "God morgon, herr Måne. Visst ska jag det. Utsövd och piggt är jag ju nu."

MÅNEN: "Tack, Fru Sol. God natt."

SOLEN: "Varsågod. Sov så gott."

VÄXTERNA: "God natt herr Måne."

God morgon Fru Sol. Vad för denna dag för väder med sig?"

SOLEN: "Jag är på glatt humör, så jag tänker lysa och ge värme till er hela dagen. Men, imorgon tror jag att ni behöver lite regn, så ni inte torkar ut – blir det bra?"

VÄXTERNA: "Tack, det låter fint. Men, kan du be molnen ge lite skugga ibland, så vi inte bleknar för fort."

SOLEN: "Det skall jag, absolut. God morgon molnen. Kan ni vara snälla och skugga växterna ett tag då och då, under dagen idag och sedan ge dem lite vatten imorgon?"

MOLNEN: "God morgon Fru Sol. Det gör vi så gärna."

SOLEN: "Tack, då blir de glada och lär växa och prunka så fint och ge djuren gott att äta samt människorna något fint att se på. Vad säger ni stenar om det? Ni slipper spricka och orkar ha varelser gåendes och sittandes på er."

STENARNA: "Tack, det blir toppen, Fru Sol."

ENK/CREATIVE COMMONS

SOLEN: "Bra, då är alla nöjda. Oj, nu har hela dagen gått, och vi är nog alla trötta, förutom herr Måne, som sovit hela tiden. Hej, igen herr Måne. Det är dags för dig att ta över igen."

MÅNEN: "Mmm, absolut. God natt, på er allihop."

SOLEN: "God natt, herr Måne."

VÄXTERNA: "Tack, för idag Fru Sol. Tack, herr Måne, för att du vakar över oss i natt."

MÅNEN: "Det är så lite, vila nu upp er till imorgon."

STEFFI "MONACO"

Min första trevliga kund!

● Vid T-banan i Svedmyra, kom en Quinna förbi med mobilen i örat, stannade, kom tillbaka, och köpte Situation Sthlm. Vi pratade kort. "Varifrån kommer de", var min fråga. "Sverige", svarade hon. "Aldrig" sa jag, "mamma o pappa då?" "Mamma kommer från Pamplona i Spanien", svarade hon. "Tänkte väl det", sa jag.

Då pratade vi spanska. Hon med

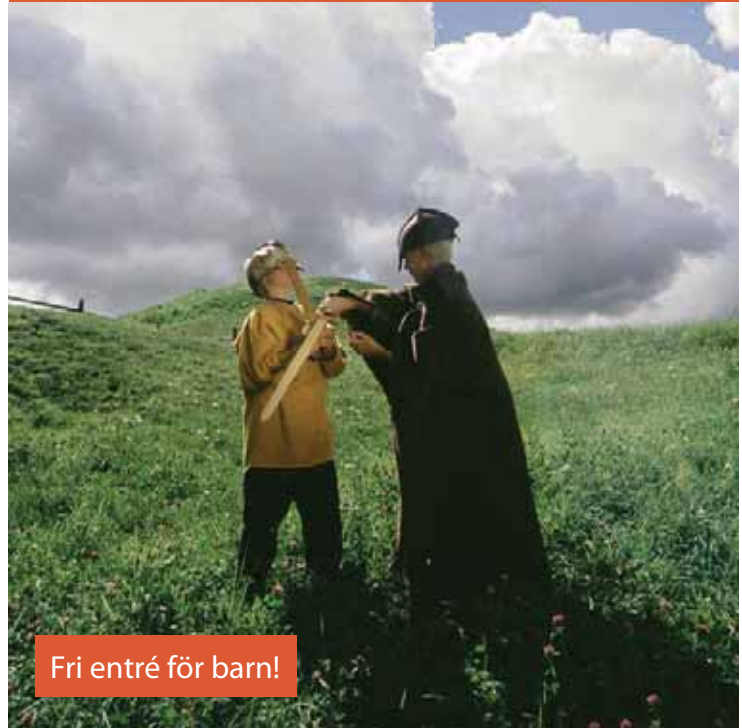

så där härlig spanska, som man bara njuter av att få höra.

CARLOS

CARLOS

Gamla Uppsala museum

Fri entré för barn!

tel. 018-23 93 12
www.raa.se/gamlaupsala

PROGRAM HÖSTEN 2014

AFTERNOON TEA
SOPPFÖREDRAG
FÖR FÖRÄLDRALEDIGA
GUSTAV ADOLF-DAGEN
MAGASINSVISNINGAR

WWW.VASAMUSEET.SE

en del av STATENS MARITIMA MUSEER

MED EGNA ORD

POESI

Han

● Han var full som vanligt, han hade varit på fest. Han var på väg hem när han plötsligt hörde en snut som skrek "stanna" och han stannade, för han var ju snäll. Sen drog dom med honom in i bilen. Där fick han en jävla smäll och ett knä på pungen bara för att han var gatukungen. Vad är detta för samhälle? Bara för att man ser annorlunda ut kommer snuten och man hamnar på akuten och när folk ser någon fylla en påse med thinner. Så fattar dom inte att det är ett människoliv som försvinner. Alla är lika värda, missbrukare, alkoholister eller byråkrater. Varför är alla så kalla? Ser ingen att samhället håller på att falla. Alla rika svin som sitter där med sitt äckliga flin. Ni borde gå ut på stan och titta på alla gatubarn. Kanske en sårig kille som sitter i en park och tar sitt jävla knark. Det är dom som behöver hjälp. Det är dom som är Sveriges offer. Vad skulle ni säga om era egna barn dog på gatan. Så tänk till. Är detta verkligen vad ni vill.

MARKKU

Rättvisans gudinna

● Oh, du rättvisans gudinna. Dina kinder lyser blodröda mellan domare och nämnd. Ditt tal vacklar på verklighetens avgrund. Stöttad av en åklagare med rättvisan irriterat kliande kvisslor i närheten av rättvisans stora skithål.

LEILA

LÄS MER

hemlos.situationsthlm.se

Jag bryr mig inte längre

● När jag tog beslutet att sälja Situation Sthlm, hade jag väldigt svårt att stå på gatan. Jag kunde knappt stå i fem minuter och sedan lade jag tidningarna tillbaka i väskan, tog av brickan som hängde runt halsen och gick därifrån.

Jag skämdes oerhört och fundrade mycket över vad andra tyckte om mig. Jag inbillade mig att alla andra såg ner på mig. Jag var livrädd att någon bekant skulle se mig, speciellt de som jag träffat på fina krogar när jag hade det bra ställt och de jag hade haft diskussioner med kring ett och annat.

Nu bryr jag mig inte längre, vem som ser mig, vad de tänker och tycker om mig. Vad de säger om mig är ointressant, om det inte är rättvist och rättfärdigat.

JAG BÖRJADE SÄLJA Situation Sthlm för jag har missbrukat både alkohol och spel. Vilket har förstört min ekonomi totalt. Visst, jag har förtidspension, men, vad gör jag när jag har kastat pengarna i sjön, inte har mat på bordet och skuldsatt långt upp över öronen?

De skulder jag har är: till kronofogden, vänner och till och med socialförvaltningen. Ska jag stjäla,

QUINN DOMERONSKI/CREATIVE COMMONS

sälja droger, råna eller sälja tidningen som bland annat handlar om folk som är i samma situation som jag.

Jag valde det sistnämnda, fastän det inte var lätt att acceptera att jag nu tillhörde den kategorin i samhället som har det svårt ekonomiskt. Detta efter jag hade bränt en halv miljon i Paris på fyra månader, för två år sedan. Jag brände allthop på krogar och hotell.

Nej, jag hade inte arbetat ihop pengarna, jag hade ärvt dem och därför tänkte jag inte två gånger innan jag spenderade dem. Som de säger "easy come – easy go". Édith Piaf sjöng "Je ne regrette rien" – jag ångrar ingenting. Jag har levt "la dolce vita" i en falsk lycka.

Kanske det bara var sorg och ångest som jag kunde lindra och

dämpa på Paris krogar efter att jag förlorade både min mamma och min partner under samma år. Jag är ändå tacksam för att jag är gladare och lyckligare i dag fast jag är mycket fattigare än jag var för två år sedan.

JAG SÄLJER SITUATION Sthlm utan att bry mig, eftersom jag vet att jag inte gör något fel, tvärtom. Jag hämtar tidningarna till dem som vill läsa dem samt att jag håller mig borta från flaskan.

Jag bryr mig bara om mötet med kunderna. Det ska skötas rätt och mitt beteende ska vara normalt, trots min psykiska ohälsa.

Det spelar ingen roll om jag tillhör överklass eller underklass längre, det viktigaste är att jag handlar rätt och gör rätt för mig.

MIKAEL S

Kärlek en gång till

● Kärlek. Det är klart att vi alla behöver och vill bli älskade. Men visst är det så, att kärlek är på gott och ont. Tänk den där känslan, när du är nykär, jag och säkert alla med mig blir förblindad av lycka, åtrå, längtan och en känsla som saknar ord.

Jag önskar jag var där nu. Såg härom dan ett par i 80-års-åldern, kanske var dom äldre än så. Det som hände var att dom i en öm kram kysste varandra, jag blev alldeles tagen, ja jag tror jag rodnade.

Gud vad jag saknar kärleken, och tänk om jag fann en kärlek som varade, så som det äldre paret.

Själv har jag levt i flera relationer större delen av mitt liv, och vet säkert att den nykära känslan går över till en vardag där det inte alls pirrar.

Men att ha någon att vakna med, att göra frukost till, det är också kärlek som jag tror vi glömt att sätta

värde på. Dom relationer jag haft har alla tagit slut, mitt fel i mycket men inte i allt. Ärlighet är nog det viktigaste för att ett förhållande ska hålla, men också tolerans och mycket mer.

Själv känner jag mig ganska gammal och att tiden rinner iväg, men vem vet, kanske det kommer pirra än en gång.

PER 384

DOUGBERG/CREATIVE COMMONS

SÄLJ PÅ AUKTION

VÅRA EXPERTER HJÄLPER SÄVÄL PRIVATKUNDER SOM FÖRETAG MED FÖRSÄLJNING AV:

- Enstaka föremål och hela bohag
- Dödsbon
- Företagsflyttar
- Avyttring av utställningsmöbler, lager och nyproduktion
- Konkurer och mycket annat

KONTAKTA OSS IDAG FÖR EN GRATIS VÄRDERING ONLINE ELLER BESÖK GÄRNA VÅRT AUKTIONSHUS

LADDA NER VÅR APP
Inom några få minuter är du redo att lägga bud eller sälja varor.

Lauritz.com
A bid better

AUKTIONSHUSET LAURITZ.COM STOCKHOLM · Slakthusgatan 22, Globen · Tel 08-68 69 880
stockholm@lauritz.com · Inlämning och visning mån, tis, ons, fre 11-18 · tors 11-19 · lör 10-15

FÖRETAGSPRENUMERATION

Med en företagsprenumeration hjälper du och ditt företag till att göra Stockholm till en bättre stad för oss alla att bo i. Vill ni också företagsprenumerera på Situation Sthlm och synas med er logotyp på denna sida? Kontakta oss:

Herman Sundgren (herman@situationsthlm.se), tel: 08-545 953 94

Abaton
PRODUKTION AB

APOTEK ♥

bee

ABF

ARBETARNAS BILDNINGSFÖRBUND

**ANDERS
BODIN
FASTIGHETER**

BERG
FASTIGHETSJURIDIK AB

BYGGMÄSTAREFÖRENINGEN
BF
NED

EM
EINAR MATTSSON

FOURSIDE AB

**ACADEMIC
WORK.**

Arbetsförmedlingen

bergkrantzarkitekter

Capio Geriatrik

lus Laboris SWEDEN
ELMZELL ADVOKATBYRÅ AB

ACNE

fonden

betsson

Capio Maria

ERSÉUS ARKITEKTER AB

förenade liv

Adecco

better work, better life

AROS WATER AB

BEVAKNINGSTJÄNST

CARGLASS
Lagar stenskott & byter bilglas

eyeworks

GEN LAND SYSTEM

advokatfirman Althin

ashurst

Beving

Carpeting
Entremattor

Ersta diakoni

Grönsakshallen
Sorunda

advokatfirman sallnäs

BJÖRN AXÉN

CEDERQUIST

FAMILJEBOSTÄDER

H2M

ADVOKATFIRMAN ÅBERG & Co

bob
reklambyrå

**CHINA
TEATERN**

frank ADVOKATBYRÅ

afa
FÖRSÄKRING

ASSA ABLOY

BokningsBolaget

**CITY
garden**

HAMMER & HANBORG

AKADEMIKER
förbundet SSR

Attendo

BOLIDEN

COWI

HANSA PROJEKT AB

AkzoNobel

Autoexperten

Bonnier Fastigheter

Danske Bank

FCG
Financial Compliance Group

HAMMARBY IF

Alfred Berg
1803

AVJÄMNINGSTEKNIK

BORGSTRÖM & BODSTRÖM
advokatbyrå

FF Profilreklam AB
www.ffprofilreklam.se

Handels

ALLBA
HOLDING

AXFAST
UTVALDA LÄGEN

BOBY
BOTKYRKABYGGEN

DANVIKSHEM

Flinks JÄRN

heart;

Brandkontoret

JICE™

Folkhem

brunnberg&forsshed
ARKITEKTKONTOR AB

DILIGENTIA

Folkpartiet

BTH BYGG

dina Dina Försäkringar

Fora

Electrolux

**FÄLSNING
ARMÉN**

Capio Geriatrik

lus Laboris SWEDEN
ELMZELL ADVOKATBYRÅ AB

Capio Maria

ERSÉUS ARKITEKTER AB

förenade liv

CARGLASS
Lagar stenskott & byter bilglas

eyeworks

GEN LAND SYSTEM

Carpeting
Entremattor

Ersta diakoni

Grönsakshallen
Sorunda

CEDERQUIST

FAMILJEBOSTÄDER

H2M

**CHINA
TEATERN**

frank ADVOKATBYRÅ

**CITY
garden**

HAMMER & HANBORG

COWI

HANSA PROJEKT AB

Danske Bank

FCG
Financial Compliance Group

HAMMARBY IF

BORGSTRÖM & BODSTRÖM
advokatbyrå

FF Profilreklam AB
www.ffprofilreklam.se

Handels

DANVIKSHEM

Flinks JÄRN

heart;

Sandart&Partners

STIFTELSEN OSCAR HIRSCHS MINNE

MÖTEN & UPPLEVELSER
Skåvsjöhölm

Svenska kyrkan
STOCKHOLMS STIFT

Trona
Patentrådgivning AB

TYRÉNS

SMAÅ
SMÅFÖRETAGARNAS A-KASSA

Stavdal

Svensk Fjärrvärme

TÄBY

Stockholm konst

UNIONEN

Solvalla

Stockholmshem

**VALLENTUNA
FOTVÅRDSKLINIK**

SPARTOI AB

SVALNER
Komplett skatterådgivning

VISION

Wallenstam

Svenska kyrkan
SOFIA FÖRSAMLING

TL Bygg

Ljuset lyser i mörkret,
OCH MÖRKRET HAR INTE ÖVERVUNNIT DET

Ur Bibeln, Johannesevangeliet 1:5

WWW.LJUSIMÖRKRET.SE

Svenska kyrkan
STOCKHOLMS STIFT

Har mer att ge

Elliphant

One More

★★★★ ½ Det urstarka titelspåret är först ut på Elliphants andra full-längdsalbum. Det sitter som en smäck, som rena slowjam-lugnet före klubbelektro-stormen, men när det sedan följs av en radda potentiella hits som "Never Been In Love" kommer inte den förväntade tempohöjningen.

Det är på både gott och ont.

Ellinor Olovsson rör sig visserligen självsäkert och ledigt mellan pop och rap och ganska frenetisk dubstep, men med tanke på att den 29-åriga stockholmaren sitter inne med samma typ av energi och "star quality" som gjorde Leila K till en stjärna är det lite synd att hon aldrig sätter av i en egen "Open Sesame".

Samtidigt vittnar det om en stark och skönt tillbakalutad tilltro till låtmaterialet i sig, svängarna behöver inte tas ut till max, gaspedalen pressas aldrig i botten. "Revolusion" och Skrillex-samarbetet "Only Getting Younger", som verkligen låter Skrillex, är visserligen i närheten av att brisera,

men avlöses av en smått avantgardistisk "Booty Killah" följd av en ganska stelbent remix av fjolårshitten "Down On Life".

Som helhet är *One More* ändå ett övertygande album med en artist som har ännu mer att ge.

DAVID BOGERIUS

GÅR IGÅNG PÅ EN TON

Anni Bernhard har nycklarna

ANNI BERNHARD DRÖMDE att hennes mage var full av nycklar. När hon vaknade visste hon att hennes artistnamn skulle vara Full Of Keys.

– Jag hade kollat på en tecknad serie med ganska obehagliga saker. Det var en sekvens med två skalbaggar som skar upp en tjejs mage, berättar Anni Bernhard, som fyllde 30 i våras.

I slutet av november släpps hennes andra album *Grazing Grounds*. Den ursprungliga idén, att Full Of Keys skulle vara mer "direkt och tillgängligt" än tidigare, blev det inte så mycket av.

– Jag hade precis varit i världens livskris. Ju mer jag skrev insåg jag att nåt stort höll på att hända, nåt obehagligt jag behövde bearbeta. Och jag kan inte skriva musik konstruerat – jag behöver bygga på det som händer här och nu.

Elektropopen på debuten *Traces of a Human* från 2012 hyllades av kritikerna. Hon jämfördes med artister som Björk och Kate Bush även om greppet att äta mask i videon till låten "All the Roses" inte föll riktigt alla i smaken.

Musiken har funnits i hennes liv ända sedan hon som 3-åring upptäckte Madonna. Efter klassisk skolning i musikklass hemma i Täby gick hon en flerårig låtskrivar- och musikproduktionsutbildning på Kulturama.

– Jag går ofta i gång på en enda ton, inte melodier, som försätter mig i en särskild känsla som ger inspiration och driv att skapa musikaliska världar. Nåt hände när jag gick musikproduktionsutbildningen. Jag satt kvar i studion sent på kvällarna, letade ljud och kände efter.

DAVID BOGERIUS

MUSIK

Dante

True Emotion

★★★★ Dantes ep *Next to You* var som en trailer inför en väldigt efterlängtat film. Man ville se, eller snarare höra, mer. Och debutalbumet *True Emotion* uppfyller förväntningarna till fullo. Den tidigare Concretes-trummisen Dante Kinnunen har gjort ett album som andas precision, perfektion och målmedvetenhet, utan att tappa sin spontanitet och vitalitet.

Det är solig soul, smäktande kärleksballader och urbana låtar för regnvåta promenader, allt inramat av Dantes mjuka röst. "Trillion", ett slags feministiskt anthem, är en av årets bästa låtar. Medan "Cham-pagne Problems" känns avskalad och osentimental i sin beskrivning av den lägsta punkten, men just därför uppriktig.

En grym debut, en vill redan höra ännu mer.

ALEXANDRA SUNDQVIST

Lisa Ekdahl

Look to Your Own Heart

★★★★ ½ Det har gått fem år sedan Lisa Ekdahl släppte sin senaste fullängdare, *Give Me That Slow Knowing Smile*. De nya skivan är, liksom den förra, inspelad i hennes lilla gårdshus i närheten av Mariatorget. Och visst är det en mysig, behaglig bit musik – som får en att vilja stänga in sig i något ljust rum i ett sekel-skifteshus och dricka te medan det bildas frostformationer på rutorna.

Look to Your Own Heart är en skiva, lika delar romantisk, rytmisk och bitterljuv. Med ett slags underliggande, subtilt frihetstema. Det är jazzig pop, men ibland bara jazzig jazz. Lägga därtill vaggande melodier, kubanska influenser, eftertänksamma stråkar och pampiga solon – där Lisa Ekdahl med sin röst lyckas förmedla så mycket, de små gesterna till trots.

ALEXANDRA SUNDQVIST

Thorsten Flinck

Till flickorna på Upplandsgatan 71 från fiaskot mittemot

★★★★ ½ Det tycks som att Thorsten Flinck på något sätt tar det mer på allvar den här gången, att han verkligen försöker sjunga, att han själv tror mer på sin egen röst. Och det är därför produktionstekniskt smart – Mats Björke från Mando Diao har producerat – att låta basen vara ganska framträdande och melodibärande i många av låtarna. Det ger rösten en lugn grund att vila på.

Låtarna bottnar i någon sorts svensk vistradition, med proggbotten och emellanåt en viss, kanske inte så konstig, dragning åt den ljudbild Mando Diao skapade på *Infruset*.

Det finns alltid en knuten näve och en motsträvighet i det Thorsten Flinck gör. På ett positivt sätt. Men det bidrar också till en viss likriktning i uttrycket och leveransen.

ULF STOLT

EN MANISK BJÖRNSTAM

Nio år av evig lycka

KLAS ISAKSSON, MEDLEM i konst- och musikkollektivet Den svenska björnstammen, bokdebuterar med *Evig lycka*, en serieroman på 450 sidor med självbiografiska inslag.

I boken får vi följa Klas Isakssons väg genom livet, från skoltiden fram till att bandet startas.

Evig lycka är en suggestiv, mörk bok som lyfter frågor om flykt, droger, psykisk ohälsa och svåra relationer – men som också antyder att det finns en brytpunkt, en ljusning.

Det var vid just en brytpunkt som han började teckna *Evig lycka*, en bok som tagit honom nio år att färdigställa.

– Boken handlar mycket om mani. Det finns ett slags budskap i boken: Man ska vara försiktig med att gå upp i saker för mycket. I stället bör man se människorna runt omkring sig, de som finns där för en. Det lärde jag mig av att teckna boken – och det är också det som är bokens budskap.

Evig lycka, som tar avstamp i en självbiografisk text, har kryddats med fiktiva inslag under processen, säger Klas Isaksson. Delvis för att han inte vill lämna ut människor i sin närhet för mycket, men också för att tydliggöra det han vill berätta.

– Slutresultatet ligger väldigt långt ifrån det som faktiskt hände. När man bearbetat nåt i så många år och dessutom tecknar ner det kan det till slut bli som att man förhåller sig mer till texten eller verket än till den verkliga händelsen, vilket man kan säga att boken också handlar om.

ALEXANDRA SUNDQVIST

"Die Mauer" på riktigt

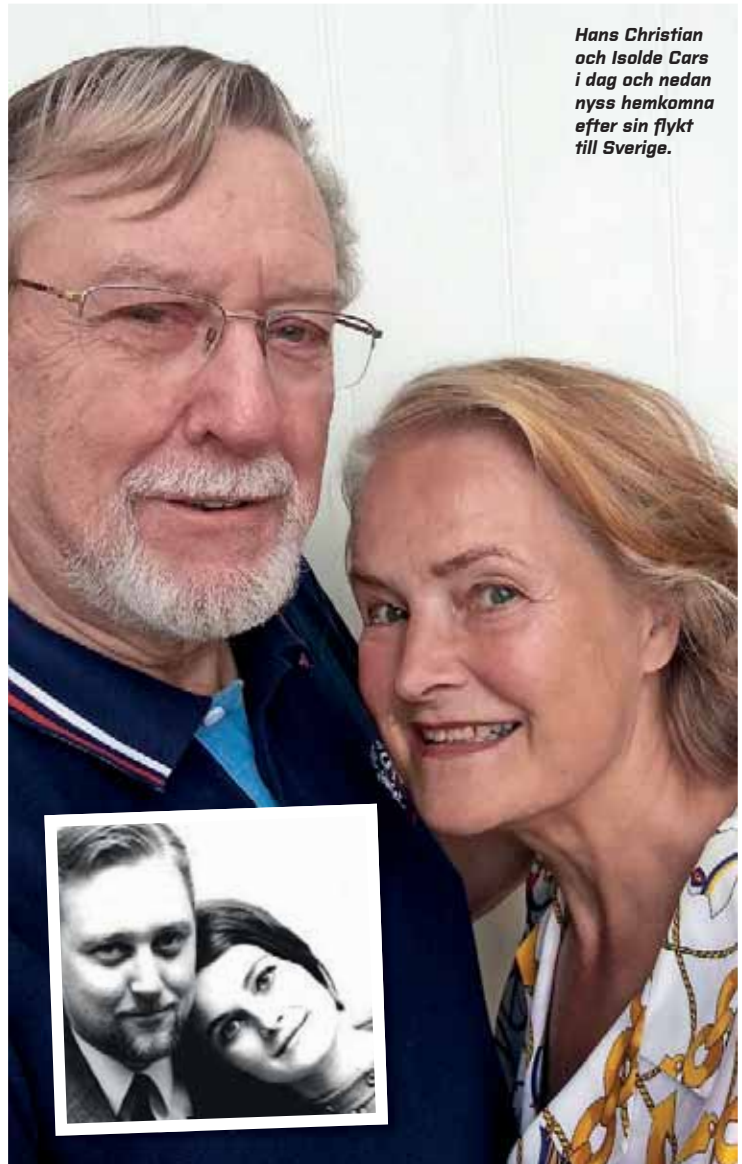
Hans Christian Cars
Flykten över järnridån

★★★★ Det är sannerligen ingen dålig berättelse som Kalla kulor ger ut lagom till 25-årsjubileet för Berlinmurens fall. *Flykten över järnridån* är ett tidsdokument över efterkrigstidens delade Europa men framför allt ett fantastiskt spännande drama om ett ungt kärlekspars våghalsiga flykt ut ur Östberlin.

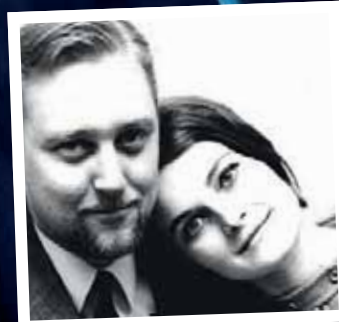
Att historien dessutom är sann är rent av häpnadsväckande. Stockholmaren Hans Christian Cars var 26 år när han började ta flygktioner i Skå-Edeby av en enda anledning: att hämta hem sin östtyska fästmö Isolde i ett sportplan – flygande över taggtråden och huvudena på k-pistförsedda gränsvakter. Ebba Grön gjorde ovetande soundtracket, "Die Mauer", för drygt 30 år sedan.

"I den sällsynt mörka tid som rådde var det väl ändå rätt fåfängt av mig, för att inte säga befängt, att kära ner mig i en flicka från Östtyskland", skriver Hans Christian Cars vars lite torra, korrekta uttryckssätt förstärker känslan av en annan tid och plats, ungefär som berättarrösterna i SF:s journalfilmer. När han tillåter sig att ta ut svängarna är han dessutom riktigt rolig, som när han upplåter en sida för sitt mindre lyckade försök att åka ankarlift i en polsk skidbacke.

DAVID BOGERIUS

Hans Christian och Isolde Cars i dag och nedan nyss hemkomna efter sin flykt till Sverige.

BÖCKER

Linda Spåman
Äkta Spåman

★★★★ ½ Serietecknaren och konstnären Linda Spåman är en mästare på att blanda socialrealism, surrealistisk absurdism och svärta i sina böcker. I de senaste albumen, däribland

BRF Ensamheten, om en cynisk bostadsrättsförening i utkanten av Göteborg, och *Äkta Spåman* har hon – genom

Linda Spåman att zooma in till synes vanliga människor – lyckats väva ett större lapptäcke av människans neuroser, inre mörker, drömmar och tillkortakommanden.

I *Äkta Spåman* beskriver Linda

Spåman hur hon känner stor tristess inför sitt jobb som frukostvärdinna på ett sjaskigt hotell vid motorvägen, säger ja till livet och börjar spä främlingar.

Det blir början på ett halsbrytande äventyr, men också en berättelse om dråpliga möten i samhällets utkant. Det är utan tvekan hennes bästa bok, hittills.

ALEXANDRA SUNDQVIST

Trude Lorentzen
Mysteriet mamma

★★★★ När norska Trude Lorentzen är 15 år tar hennes mamma livet av sig. Plötsligt, efter en kort tids psykisk sjukdom. *Mysteriet mamma* är Trude Lorentzens försök att förstå varför – hur kunde hennes gnistrande, fina mamma som kokade gröt och läste poesi om vartannat plötsligt förlora

viljan att leva? Det var ju de två mot världen.

Ären går. Längre låter Trude Lorentzen mammas saker ligga

osorterade på vinden, fram till att hon så småningom får egna barn. *Mysteriet mamma* är en beskrivning av en sorgprocess lika mycket som kärleksförklaring till en mamma som var allt, men som inte orkade leva. Det är en bok som får en att hålla andan läsningen igenom. Inte minst på grund av den närhet och värme som genomsyrar den.

Trude Lorentzen

ALEXANDRA SUNDQVIST

pantamera **släpp ut mindre**

Om du pantar 1 351 burkar eller 6 500 stora PET-flaskor på ett år, så hjälper du till att spara lika mycket koldioxidutsläpp som det går åt att flyga en person tur och retur till Mallorca. *Gracias för att du pantar!*

PANTAMERA

Uträkningen är tagen ur *Miljöstatistik 2012 Returpack AB* (framtagen av Skill). För mer info se www.pantamera.nu

Nu kostar Big Mac® skjortan!

...eller ett par byxor eller kanske en tröja. Den 3–16 november kan du nämligen skänka kläder till människor som lever i hemlöshet. Som tack ger vi dig en Big Mac! Välkommen in till McDonald's Hornsgatan.

**STOCKHOLMS
STADSMISSION**

Ytterligare ett stycke filmmagi

En duva satt på en gren och funderade på tillvaron

★★★★ Han har gjort det igen. Roy Andersson har levererat ytterligare ett stycke filmmagi, del tre av trilogin som inleddes med *Sånger från andra våningen* och *Du levande*.

Det kan vid en första anblick te sig som mer av samma vara, att vi har sett det förut. Visst känner vi igen mycket – den låsta kameran,

tablåerna, de vitsminkade ansiktena, de kutiga ryggarna och den dämpade färgskalan. Men i *En duva satt på en gren och funderade på tillvaron* bryter han mot sina tidigare regler. Det låsta är inte lika låst och egentligen saknas en regelrätt berättelse, även om vi får följa två försäljare av skämtartiklar som en sorts röd tråd genom filmen.

Roy Andersson är en mästare inom svensk film, den bästa vi har i dag, och *En duva satt på en gren och*

funderade på tillvaron är ett måste att se på bio. Men filmen saknar den udd, den höga briljans som vi sett i de två föregångarna.

Kanske beror det på att humorn inte är lika närvarande här.

Kanske beror det på att hans stil nu är så välbekant att vi kan räkna ut hur scenerna ska avslutas och att vi därför förlorar de många överraskningarna från tidigare.

HENRIK EMILSON

FILM

Ida

★★★★ Med utsökt svartvitt fotografi bygger polacken Pawel Pawlikowski upp en rak men gripande berättelse om Ida, som snart ska bli nunna.

Efter att ha förlorat sina föräldrar i andra världskriget tas hon om hand på klostret, där hon växer upp. Men Ida har en släkting kvar i livet. Hennes moster Wanda är domare, men dricker, röker och förför män som dämpande medicin för de tragiska upplevelserna under kriget.

Tillsammans försöker de finna tröst, tillsammans bygger de upp en av årets starkaste filmer.

HENRIK EMILSON

Muren

★★★★ För den palestinske bagaren Omar är den höga israeliska separationsmuren inget hinder mot att besöka vännerna och flickvännen på andra sidan.

Tillsammans utför de motståndsaktioner mot israelisk militär och Omar blir fängslad. Han frisläpps i utbyte mot att han anger sina vänner och nu börjar ett dubbelspel med dubbel dos paranoia, där Omar balanserar i ett minfält av lögn.

I ett enkelt berättat men spännande spionspel blir Omars största kamp att förstå vem han i hela världen ska lita på.

HENRIK EMILSON

Short Term 12

★★★★ Livet på ett hem för omplacerade ungdomar balanserar hela tiden på gränsen till sammanbrott. Den unga föreståndaren Grace hanterar dock situationen med värme och insikt, mycket därför att hon har en liknande bakgrund som de boende.

Men erfarenheter ligger henne även i fatet, en ung tonårstjej trigger igång minnen hos Grace vilket gör att hela hennes tillvaro riskerar att raseras.

Gripande livsöden, med ljusa utsikter, och ett fantastiskt skådespeleri lyfter denna lilla pärla till film högt.

HENRIK EMILSON

VÅR FÖRBANNADE PLIKT

Filmdagar mot främlingsfientlighet

DEN 17-21 NOVEMBER arrangeras Antirasistiska filmdagar på Zita. Då blandas film med föreläsningar och programmet riktar sig främst mot skolungdomar. Nils-Thomas Andersson är projektledare på FilmCentrum Riks som arrangerar.

– Genom att arrangera filmvisningar med efterföljande samtal, föreläsningar och diskussioner vill vi synliggöra och väcka debatt kring frågor som rör rasism, främlingsfientlighet, diskriminering och demokrati. Vi arbetar utifrån en bred definition av begreppet rasism där vi även inkluderar homofobi och sexism. Vi vill påvisa att rädslan för det som är avvikande från normen styrs av samma strukturer.

Varför just en filmfestival?

– Vi tror på filmens förmåga att vidga vyer och göra världen lite större, på dess förmåga att synliggöra attityder, problem och konflikter. Det som utspelas på duken är svårt att värja sig mot och väcker ofta starka känslor. Filmen är nyckeln som levandegör och aktiverar, det efterföljande samtalet och föreläsningen är forumet där vi kan fördjupa oss och bearbeta de känslor och intryck som filmen lämnat efter sig.

Vad vill ni att besökarna ska ta med sig från Antirasistiska filmdagar?

– Vi hoppas förstås att eleverna får möjlighet att fortsätta att diskutera och bearbeta sina upplevelser av filmerna i skolan. Att lärarna tar vara på filmernas pedagogiska potentialer även utanför biosalongerna. Efter årets riksdagsval där Sverigedemokraterna blev Sveriges tredje största parti känns det förstås extra viktigt att visa bra, tankeväckande och angelägna filmer som väcker den här typen av frågor. Det är vår förbannade plikt.

HENRIK EMILSON

LAGOM RISIG B-FILM

Dyke Hard äntligen på bio

FILMEN DYKE HARD är en lesbisk actionkomedimusikal i lågbudget-tappning, tillika "ett potpurri av genretypiska element" – som spänner från splatterfilm, skräck och science fiction till polisfilm, episk saga och musikal.

Olikt många filmer i B-genren så har *Dyke Hard*, som är ett "slags hyllning till B-filmen", beviljats filmstöd i efterhand och får världspremiär under Stockholms filmfestival i november.

– Det känns jättekul. Vi har inte haft några hemliga fantasier om att ligga på ett stort produktionsbolag, få filmstöd eller ha premiär på filmfestivalen, så det är verkligen en stor bonus för oss som jobbat med filmen, säger regissören Bitte Andersson.

Dyke Hard är den varma humorn och åttiotalreferenserna ständigt närvarande. Filmen är inspelad vid bland annat Slussen, i Västberga och i Årsta.

– Det är en hel del miljöer som man kommer att känna igen. Samtidigt har vi inte valt de tjusigaste gatorna. Det är meningen att filmen ska vara lite risig, huvudpersonerna bor till exempel i en bil.

ALEXANDRA SUNDQVIST

"Inte lika mycket storhets- vansinne"

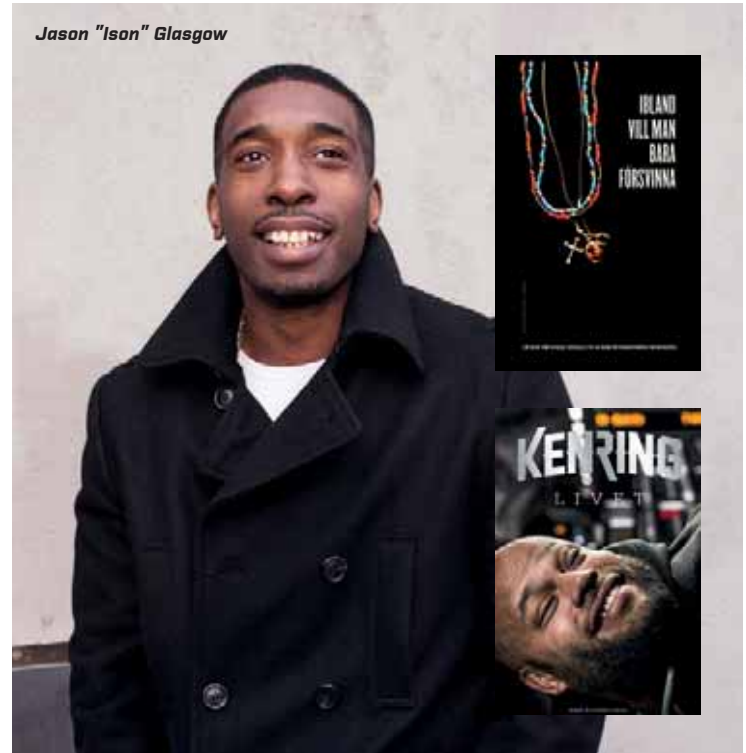
ÅR 2001 DOKUMENTERADES den svenska hiphopscenen för första gången i bokform. Två av de medverkande artisterna i journalisten Fredrik Strages hyllade reportagebok *Mikrofonkåt* var Ken Ring och Dogge Doggelito. Nu är de båda, liksom genrekollegan Jason "Ison" Glasgow, aktuella med sina egna biografier.

Ken Rings *Livet* och Dogge Doggelitos *Ibland vill man bara försvinna* ges ut av Bonniers och Jason Glasgows *När jag inte hade nåt* av Brombergs. Fredrik Strage är inte särskilt förvånad över de samtidiga boksläppen:

– Många rappare är extremt citatvänliga. De säger precis vad de tycker i intervjuer och tänker sällan på att framstå som älskvärda. Dessutom har de dramatiska livsöden. Att skriva böcker om såna personer är tacksamt.

Intresset för de tre Stockholmsrapparnas biografier är stort. Innehållet i Ken Rings *Livet* har redan varit föremål för en het debatt i Dagens Nyheter. Även om svensk hiphop fortfarande har förvånansvärt svårt att bryta igenom i kommersiell radio ser Fredrik Strage ganska stora skillnader mot när han själv belyste scenens pionjärer i *Mikrofonkåt*.

– Musiken är mycket bättre nu. Men det är inte lika mycket storhetsvansinne, snobbism och underhållande bråk om vad som är äkta. Det saknar jag ibland. Att antalet kvinnliga

ELLINOR COLLIN

rappare ökat med sisådär 80 procent är givetvis glädjande, särskilt när det dyker upp verbala kulpsprutor som Lilla Namó, Cleo och Silvana Imam. Hiphop har växt så mycket, och knoppat av sig i så många subgenrer, att det börjar bli svårt att betrakta det som en enda genre. Överraskande är också att svenska rappare som Yung Lean och Elliphant fått en publik i USA. Det lyckades ingen med förr i tiden, om man bortser från Neneh Cherry.

JASON "ISON" GLASGOWS rapkarriär hade precis inletts när *Mikrofonkåt* skrevs, medan Dogge Doggelito och Ken Ring verkade på avstånd från kultursidorna och de breda underhållningsprogram i tv som de

numera medverkar i. En oförutsägbart utveckling, enligt Fredrik Strage:

– I början av nollnolltalet var Ken på väg att krascha fullständigt. Jag trodde inte att han skulle överleva som artist. Eller överleva alls. Med åren har hans självdestruktiva drag tynat bort och ersatts av en imponerande viljestyrka.

Titeln på Dogge Doggelitos biografi, *Ibland vill man bara försvinna*, är hämtad från "Borta i tankar", ett klassiskt spår med numera nedlagda Latin Kings.

– Jag är fortfarande chockad över att Latin Kings splittrades och att relationen mellan Dogge och bröderna Salazar blev så infekterad, säger Fredrik Strage.

DAVID BOGERIUS

ZELDA AV LINA NEIDESTAM

Julen är barnens högtid – och den borde vara magisk

De flesta vuxna håller med om att julen är barnens högtid. Ändå tar alkoholen så stor plats att julen för många barn blir en plåga istället för den glädjehögtid den borde vara.

När dagis, skolor, fritidsgårdar och sportaktiviteter stänger ner under jullovet försvinner många frizoner.

IOGT-NTO-rörelsen arrangerar kampanjen Vit jul för att bedriva jullovsaktiviteter för barn och unga och för att få fler vuxna att fira jul utan alkohol.

➔ Skänk 100 kronor genom att sms:a vitjul till 72 456 så bidrar du till att fler barn får delta i aktiviteter med trygga och närvarande vuxna under julhelgen.

Läs mer och ta ställning för en Vit jul på www.vitjul.se

Allt på ett bräde

Pia Cramling är internationell stormästare i schack sedan 20 år tillbaka.

BRILJANT

– Jag spelar helst med träpjäser där de vita ska vara mer åt det gulaktiga hållet och de svarta mer brunaktiga. Då blir det inte lika skarpt för ögonen. När man spelar i Spanien är pjäserna ofta i plast och så små att det är svårt att se skillnad på löpare och bonde. Ska jag välja min favoritpjäs blir det löparparet.

– Det bästa brädet hemma är ett norskt magnetbräde med platta pjäser med små teckningar, det kan man ta med sig i soffan. Min man är också schackspelare, men

vi spelar inte så ofta mot varandra. Ibland möts vi i vissa tävlingar, då brukar vi se till att det blir remi för husfridens skull.

– Visst förekommer det fusk i schack. En tysk spelare med tjockt hår hade små hörlurar som inte syntes. Via dem fick han info av sin fru som satt framför en dator. Det här var en spelare med låg ranking som plötsligt blev en av Tysklands bästa spelare.

– Man får inte ha någon elektronisk utrustning med sig när man spelar. I stora tävlingar som OS, VM och EM är det som en

flygplanskontroll när vi ska in i spellokalen.

– Schack har nog sämre status i dag än tidigare. Förr hade nästan alla tidningar schack, frimärken och bridge. Men nu när norrmannen Magnus Carlsen, som kallas schackets Mozart, slagit igenom kommer det säkert att locka fler att börja spela. När han deltog i schack-OS sände norsk tv sex timmar direkt varje dag och alla schackbräden var slutsålda.

– Min roligaste seger är när jag vann skol-SM med Kvarnbergs-skolan i Huddinge som 13-åring.

Det var jag och en annan tjej i sista rondan. Hon var bättre, men jag vann. Priset var en schackklocka, när jag fick den bestämde jag mig för att spela schack hela mitt liv.

BERÄTTAT FÖR GERD ERIKSSON
FOTO MAGNUS SANDBERG

FAKTA

Pia Cramling är 51 år och Sveriges bästa kvinnliga schackspelare, hon tillhör de bästa i världen. Hon är med i Stockholmsklubben Team Viking. Den 22–24 november tävlar hon på Täby Park Hotel.

”Att få möjlighet att bearbeta känslominnen med hjälp av en djupgående terapeutisk process har betytt allt för mitt liv. Jag fick äntligen luft ordentligt, vilket är fundamentalt i mitt yrke – en imitatörs arbetsredskap!”

Göran Gabrielsson – Livsbejakande nöjesprofil
Har deltagit i Mullingstorp kursen **MÖT DIG SJÄLV**

ATT MÅ DÅLIGT ÄR EN BRA BÖRJAN

MÖT DIG SJÄLV - KURSER I AVANCERAD SJÄLVKÄNNEDOM

Att må dåligt är ofta kroppen och själens sätt att tala till oss. Vi behöver stanna upp och tolka det som händer. På våra kurser får du med hjälp av vårt professionella team av läkare och terapeuter, möjlighet att möta dig själv på ett existentiellt djupare plan. Du får med dig insikter och verktyg som kan ge ditt liv en helt ny riktning.

Kursdatum 2014/2015. Begränsat antal platser.

7-14 nov, 16-23 jan, 13-20 feb, 17-24 apr och 15-22 maj.

Kurserna vänder sig till alla, såväl privatpersoner som företag.

För mer information om kurserna besök www.mullingstorp.com.

HÖSTERBJUDANDE - TVÅ FÖR EN

”Att må dåligt är en bra början”

– en bok om den obegränsade människan, av Bengt Stern- läkare och grundare av Mullingstorp. Boken ger en klar bild av vårt psyke – varför vi reagerar som vi gör och varför vi mår dåligt. Den ger också en bakgrund till våra *Möt Dig Själv*-kurser.

Två böcker till priset av en.

För varje bok du köper skickar vi en bok gratis till en vän.

Fyll i talongen och skicka till Mullingstorp på nedan angivna adress eller maila till info@mullingstorp.com. Du kan även beställa via telefon 0125-132 20. Gäller under hösten 2014 och så långt lagret räcker.

Ja, tack! Sänd mig snarast:

ex. av Att må dåligt är en bra början (bok 212 sid) à 145 kr.

Namn: .....

ex. av Att må dåligt är en bra början (ljudbok, 6 cd) à 195 kr. Porto ingår. Inbetalningskort medföljer.

Adress: .....

Postnr/ort: .....

Telefon: .....

* 30 dagars returrätt. Kursfolder medföljer bokleveransen kostnadsfritt. TEXTA TACK.

Skicka mitt gratis ex. till min vän:

Namn: .....

Adress: .....

Postnr/ort: .....

Telefon: .....

Mullingstorp Kursgård, Rönö Mullingstorp 1, 61027 Vikbolandet, 0125-13220, info@mullingstorp.com | www.mullingstorp.com

"Jag vill jobba med geriatrik, tror jag"

Vart är du på väg?

– Till min praktik på sjukhuset. Jag ska vara tre månader på en avdelning där vi tar emot patienter med svåra frakturer före och efter operation. Jag vill jobba med geriatrik, tror jag.

Vad gillar du bäst med Situation Sthlm?

– Att den har ett bra perspektiv. Man får inblick

DANDERYDS SJUKHUS,
KL. 12.30
NAMN: Agnes Johansson
ÅLDER: 22 år
BOR: Vallentuna
GÖR: Pluggar till
sjuksköterska

i andra världar än den som råder annars i mediebubblan. Och så är tidningen bra på att fånga olika människor.

Är det nåt du saknar?

– Ja, före- och efterreportage. Så att man kan se hur det gått för dem ni skriver om och om det varit

till hjälp att man köpt tidningen.

TEXT **GERD ERIKSSON** FOTO **MAGNUS SANDBERG**

Släpp in solen i ditt liv

Med den svenska solskensfamiljen

Fakta om D-vitamin och K2

Under vinterhalvåret kan vi i Sverige inte bilda D-vitamin i huden eftersom UVB filtreras bort i atmosfären när solen står lågt. På sommaren kan huden bilda 10 000 IE D-vitamin på 30 minuter. *Vitamin D bidrar till immunsystemets normala funktion och ett normalt upptag av kalcium. Vitamin D och Vitamin K bidrar till att bibehålla normal benstomme. Kosttillskott bör inte användas som ett alternativ till en varierad kost. Det är viktigt med en mångsidig och balanserad kost och en hälsosam livsstil.*

Holistic

Holistic är ett svenskt företag som utvecklar egna kosttillskott. Holistics produkter finns hos terapeuter och i välsorterade hälsobutiker. Läs mer på www.holistic.se

Höstsalongen/Elina Hoffman

I en tid då alla fotograferar är *Höstsalongen* en chans att visa sina bilder i ett större sammanhang. 2 917 fotografer sökte med nära 40 000 bilder. Nu återstår 232 bilder och ett flöde av berättelser om livet, från födseln tills döden skiljer oss åt.

T-bana Slussen, Stadsgårdshamnen 22 | Öppet alla dagar 9–23 | fotografiska.se

Fotografiska

HUVUDPARTNERS

LUMIX

SAMSUNG

PARTNERS

Clear Channel

Audi

LINDAHL

accenture

EY
Building a better
working world

TELE2